

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj január-juniusig, azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

A magyar Tempevölgy.

Regényes tájleírás JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

A gözös Keszthelyen éri el a végpontot, melly regényes utjának célja. A ki idáig is meg van elégedve sorsával, az a földözeten marad s visszatéret vagy letekszik s végig aluszsza az egész dél-utánt, vagy újra végig nézi a balatoni panorámát megfordított sorozatban. A ki azonban megérti azt a vágyat, melly e távol látzó romok után vonzza a szívet, az kiszáll Keszthelyen s egy rövid kerülővel szekéren tér vissza Balaton-Füredre, sorba látogatva a regényes pontokat, miken még most is a költő szelleme borong.

Keszthely maga is drága emlék az eszmélő magyar előtt; a ki keresztül megy rajta, hogy kerülhetné ki azt a helyet, azt a kastélyt, mellyben egykor a Georgikon alapítójának nagy szelleme működött, irányadó eszméket adott nemzetének — nem szavakban, hanem tettekben.

Jártam a grófi kastély nagyszürü könyvtárában, mellynek kéziratái közt legnevezetesebb Kinizsinek egy irott imakönyve, melly annyira magyar, hogy abban elejétől végig egy idegen szót nem lehet találni; a miből az a tanúság, hogy már Mátyás király idejében tul voltak azon az elven, a mit mi még folyvást vita alatt tartunk, hogy a tudományos miveltés mellett tökéletesen ellehet nyelvünk minden idegen kifejezéstől.

A könyvtárban különösen egy férfi arczkép vonja magára a figyelmet; egy középkori magyar hős alakja; kinek szabályos finom vonásait a ki egyszer látta, soha többet el nem felejt; nagy, méléző kék szemében, megszólalásra kész ajakán valami élni látszik, a mi soha meg nem halandó. Ki e rokonszenves arczu férfi? Ez a költő Zrinyi Miklós; korának és honának kedvence; az édes tollu, éles kardu hős költő, ki irt nagy diadalokról, s segített azokat megvívni, ki hazájának szemfénye volt, míg végre őt is ledönté a böszült kritika, mint mondják egy vaddisznó képében. Meglehet, hogy ez csak képes beszéd; vadkan alatt akarja érteni a hitrege az ádáz bírálatot, melly a megirigyelt férfit elvette azoktól, a kik olyan nagyon szerették

. . . . Szekéren ülve haladunk végig a völgyön, mellynek min-

den követ összegyűjté a regék írója, Kisfaludy Sándor, azokból alkotott magának síremléket. Az általa megénekelt vidék most is szebb, mint a többi. Az egész országon átok gyanánt feküdt az aszály, kiszaradt avar mezőket lelete látni mindenfelé, de Csohány, Tátika, Rezi, völgyeiben most is virágos volt a rét, a fű most is buján és gazdagon nőtt ott e várak alján. Még sem hiába hullt hát, a hol elhullt a jó hősök vére, s nem hiába hullt utánuk a szegény hegedősök könyve; a fű, a réti virág legalább háladatos maradt érte.

Ki ne ismerné e szép regéket? a ki még nem hallotta hírüket, ismerje meg Kisfaludy költeményeit, mert azoknak minden sora a mi vé-rünk-ből való vér. A ki még többet is akar tudni; kérdezze meg sorban a falvak öregeit; az irástudó jegyzőket, a tanítókat, minden dombról, minden köhalomról új regét tudnak neki mondani.

A ki Szigliget alatt jár, ne feledje el magának megmutattatni a megáldott és a megátkozott halmot: nem messze feküsznek az uttól. Régen történt, még a regényes nyilvesz-zök idejében, hogy egy heves izzó vérű vadász megszeretett egy fiatal lyánkát; azt nőül kérte, de a leány nem adta neki kezét, mert szívet egy ifju paraszt legény birta; s szülői is inkább ahoz akarták adni. — Farsangra volt kitüzve a menyegző napja; a völegény násznépe ájtott Sü-megről a menyasszonyért; szép szán-ut volt, csengős, lobogós paripák vágattak a fehér uton a lakadalmas néppel. Az elutasított vadász egy odvas fa háta mögül nézte őket. — Mikor az a szán is közel jött hozzá, mellyen a menyasszony ült, hirtelen egy nyilat tett tegzére s azzal

keresztül lötte a leányt. Az ott meghalt völegénye karjai közt, piros vére befesté a havat.

A násznépe üldözöbe fogta a gyilkost s nem messze a helytől utolérve agyonveré. — A meggyilkolt leányt aztán eltemették az ut egyik felére, a másik felén pedig behányták kövekkel a gyilkos holttestét, mellyből azután nagy halom támadt, mert később is minden azon menő hajított reá egy követ; ez a szokás még maig is fennmaradt ott. — A bekövetkezett tavasszal a meggyilkolt leány sirján vadrózsa bokor kezdett támadni, a gyilkosét pedig ellepték a sötétkék iringó tövissek, miket ha megszáraszt az

Zrinyi Miklós költő.

ősz s letépve maga előtt kerget a szél, a nép úgy nevez : hogy „ördögszekér.“

És csodálatos! a rózsabokor maig is ott virít a zöld halom tején, pedig senki sem ápolja; s a kőhányás most is tele van iringó tüskével, pedig egyre hajigálják rá a követ az azon menők.

(Folytatás következik.)

Tyutyu és Czinka Panna. *)

Költői beszély.

(Gr. Fáy Istvának, a legújabb magyar nóták, dallamok, költői kedélyű búváranak s terjesztőjének (születettjes üdvözlésül.)

Faluvégen cigánysor áll,
Óreg fűzfák árnyainál,
Ürgemezőn, patakszélen,
A temető közelében.
Temetőnél egy kis erdő,
Félig lombos, félig meddő :
Mert a fele vadon csalt,
Mégis tündérvilág foly itt.
E világ kezdete s vége
Itt van két szív közepébe,
S ezt folytatják szép, jó móddal,
Csókkal és hegedűszóval :
A hegedűs Tyutyu cigány
S Czinka Panna cigányleány.
E szív tied Tyutyu cigány,
S szerelmes szép cigányleány!
A ti szívetek olly boldog!
Egy más mellett a kunyhótok :
Két jó, szelid, szárnyas vendég
Tiveletek mulat mindég :
Egy szelidített vadgalamb,
Melly el nem száll, csupán alant
Él, szép Czinka Panna körül, —
Mint játszótárs, karjára ül,
Onnan eszik búzaszemiet, —
Gyönyörködteti a szemet :
Fehér színe, mozdulása,
S a fület édes bűgása,
S a lelket szép szelidsége, —
Hát Panna gyönyörűsége?!
Ép mint a csillagos este,
Barna bársony egész teste,
Kebelének barna halma
Ollyan mint a gránátalma.
Göndörösen omló haja :
Ép mint a felhők sohaja,
A pára, olly lágy, lebegő,
Ah millyen szép ködalkak ő!
Piros vadmályva hajában,
Kék kaláris a nyakában.
Pillantása Tyutyu előtt
Majd meggyújtja a levegőt
S ollyan tündér tűzzel éget,
Hogy azt hihetnéd igézet.

— Igy sétál Panna mezitláb
Tyutyujával följebb-alább,
Patakparton, fűzek árnyán,
Virító lágy gyepen járván,
Madarak társaságában,
Nyílt vadvirágok sorában, —
Szépen egymás mellé ülnek,
Dalt gondolnak, hegedülnek,
S hol az egyik, hol a másik
Dalol, nevet, könnyűl ázik,
S köztük a nóta, mint árva,
Sirva születik világra, —
S bár milly nagy a nyomoruság,
Ollyan boldogan dúdolják :
„Be szeretem az életem!
Hogyha telem a szerelem!
Mig szép dal van, szép lány, virág,
Kínerelek, csudar világ! — — —“

— A Czinka Panna galambja
A hegedűt úgy megszokta :
Hogyha Panna soká hallgat,
S ő hegedűszót nem hallhat,
Ráröppen, ellepi vállát,
Megesipkedi gyenge állát,
S addig veri szárnyaival
Mig csak föl nem hangzik a dal,
Mig csak rá nem huzza Panni,
Ekkor csókot szokott adni,
S ha a dal lassúja hallik :
Galamb a nótán elalszik
S csendes hegedűszó mellett
Álmodik ő is szerelmet!
S — mond Panna : Isten áldása
Neki e galamb szokása, —
Hogyha ez nem gerjelné, hát
Nem csinálna annyi nótát, —
Ez a galamb, azt hiszem már,
Tán valami csodamadár! — — —

Hát Tyutyunál ki a vendég
A ki vele mulat mindég?
Hát egy rongyos öreg gólya,
Mintha csak atyafi volna
Olly nagy bizodalommal jár
Közöttük e legjobb madár.
A rajkók most is számára
Fognak kigyót vacsorára,
S együtt fürdenek a tóba,
S álldogálnak az ajtóba,
Honnan felszáll kelepelve
Kukoriczaszartódelre
S onnan nézel a világba
Naphosszat is egyfolytába.
Régen özvegy, nincsen párja,
Ő nála így jobban járja, —
Nagy orrú feleségével
Egész lemondó békével
Sok fiakat nevelének
Pompás cigánypecsenyének.
S — immáron Tyutyu szolgálja,
Ugy hívják : „Tyutyu gólyáj“,
Száltiben egész vidéken,
Hires e vén gólya régen.
Mintha volna hü apródja,
Hátán hegedűjét hordja
Tyutyu után, ha Tyutyu tün
Ollykor elelandalodván
Kiballag a kis erdőbe,
Az akáczos temetőbe,
Magánosan hegedülni,
Mélán, szomorun füttyülni,
Nótát gondolni, csinálni :
Ott mellette szokott állni
E vén gólya, gondolkodva,
Egy lábón, néha álmodva,
Meseze boldog Indiákról,
Ezüst tóban a — békákról.
De ha szól a csendes nóta,
Nem kell neki a kabócza,
Melly ott ugrik orra előtt,
A lágy dal úgy bájolja őt, —

Oh hogy ha szól a hegedű,
Ollyan nyájas tekintetű!
S az ember, szeméből látja :
A hegedűszót imádja
S a gazdáját úgy szereti,
Szintugy roszul esik neki :
Hogy össze nem csókolhatja
Hegyes orrának miatta!
S mérgesen egyet kelepel,
Ugy áll az ürge-dombrára fel,
Ugy lesi, ugy oda-vigyáz
A lyukra, jó ürgevadász, —
Ürgét vadász gazdájának,
Egeret pedig magának.
S ha talán nem foghat ürget,
Mert az ürge sokkal fűgőbb,
Kaptossa, terjesztvén szárnyat,
Röptiben a kabóczákat. —

Szegény Tyutyu dicső cigány!
S Czinka Panna aranyleány!
Most már Tyutyu — menyasszonya,
Egészen a tulajdona,
Minden ize, porcikájaja,
Fehér foga, piros szája, —
Ha fekete angyal volna
Igy nézne, így járna, szólna, —
Igy szól tréfásan Tyutyuja :
„Szívem mennyei batyuja,
Mindég azon hordalak, én
Legboldogabb cigány legény,
Huzzuk rá, kincsem, egymásnak,
Édes szerelemvallásnak!
S — hogyha csinálnak egy nótát,
Bele két szív egy lelket ad,
És azonnal, meg nem állják,
Kézze-lábbal megpróbálják,
Azonnal tánczolnak rája,
Kettecskén : ő s a babája.
S úgy érzik, hogy hol a hiba,
Hol kell jobban kihuzni a
Hangot avvagy sülyeszteni,
Simitani, erjeszteni, —
Hogy ha a csárdában hallják
Háromtánczosnak vallják
S azt kérdezik : Tyutyu, te! . . . hát
Honnan loptad ezt a nótát?
S azt feleli : az Istentől,
„Búbánattól, szerelemtől, —
S — így születik a jó csárdás,
A magyarnak : istenáldás.
Aztán Tyutyu maga huzza,
Az üdvösséget lehuzza
A mennyből a egy csókba fojtja,
S e fojtott csók üdve vonja
Végnélküli ölelésre,
Édes titkos kedvtelésre.

Aztán a lakodalomra
Keresni mennek egy nyomra.
Együtt mennek a faluba,
Megnémul most minden duda,
Őt hallgatják a dudások,
A legesjobb furolyások,
Dalos leányok, legények.
A gyerekek, meg a vének.
Az eszterháj alá állnak,
És szerencsét muszikálnak!
Innét meg a paphoz jönnek,
Tetszik a tisztelendőnek
S tőle a templom elébe
Mennek együtt szép rendébe,
Hol térden-állva ráhúzzák
A legregőbb öreg nótát
Az Isten tisztelére
S innen behallik az égbe.
Aztán szilaj örömlárma
Között viszik a kocsmába
A legények Tyutyut s Pannát,
S dicsérettel elhalmozzák :
A muzsikád Tyutyu! Panna!
Valóságos égi manna!
Szárnyas angyaloknak való
Gyönyörűség, mennyei jó!

S e boldogság épülete,
Mellynek még nem volt födele,
Összeomlott egy percz alatt :
Czinka Panna — halva maradt!
Egy hirtelen betegségben,
S most már ott szeret az égben,
Ott búsul az üdvösségben,
Várja Tyutyut — és már régen!

— Tyutyu pedig, óh! ő szegény
Itt maradt a föld kerekén,
Hogy azt lehessen regélni,
Miként lehet halva élni! —
És mindenki hadd vallja meg :
Hogy van : a ki százszor hal meg
Egyetlenegy pillanatban,
Szívhasgató búbánatban.
Illy bűt még senki sem látott,
Elhervasztja a virágot,
Ha rátekin orozájával,
Szeme megtört sugarával.
Forró könnyeitől végre
A kő is hamuvá égve,
De nála a szív, a kebel,
Hangokba oszlik, ugy hal el
S föltámad hegedűjében, —
Illy élethalálcsereben
Sinlik még e rosz világon,
Mint egy fa a pusztaságon.
Nem lehet meghalni neki,
Hegedűje nem engedi.
Egész nap is egy helyben áll,
Ég felé néz s ugy muzsikál.
Osztrülten járkál Tyutyu,
Hóna alatt van egy batyu,
Szíve mellett s e batyuban
Egész élete benne van,
Abba van pakolva lelke,
S már e nélkül nem élhetne :
Oh mert ez a hegedűje,
S egy perczre se válhat tüle.
Az a percz halála volna
Ha ez a szent fa nem szólna,
Az a mese róla : hogy a
Paradicsomfa dereka,
Hogy tündérek készítették,
Varázs-írral kengették,
S húrja : angyalok hajszála,
Síró boldogság : nótája.
— Nem jár már a kis erdőbe,
Egyedül a temetőbe,
Menyasszonya sirhalmára
Lele-fekszik éjszakára,
Csók s virággal koszoruzza,
S a sirkeresztnek huzza,
Ott szokott nótát csinálni,
Isteni titkot találni,
Mellyet hurjain kifejez,
Melly ott a hangokon evez,
Mégis magyarázhatatlan :
— Nótáinkban illy titok van.

Panna galambja eleve
Ujra vadgalambbá leve :
Neki szált a vad erdőnek,
S néha bús bűgással jó-meg,
S Czinka Panna sirja felett
Mint egy szent szellem ugy lebeg.

— S a gólya már nagyon öreg,
Gazdája után kesereg, —
S nem bír szállni, nem bír járni,
Mindég urát szokta várni, —
De az csak nem jön! . . . S merre jár
Nem tudja a gólyamadár,
Nem tudja mi történt vele,
Sirhatna, olly bús élete.
S egyszer csak hegedűszót hall :
Nagyott csattant szárnyaival
S örömeben — szíve repedt!
S a cigánygunyhó : sirja lett!

Igy pusztultak el mindnyájan!
Szenvedésben, csalódásban, —

*) Tyutyu és Czinka Panna falusi cigánylegény és cigányleány, két falusi, legalább foku szegény muzsikás cigánycsalád ivadékai. — temérdek régi magyar nóta, csárdás ismeretlen szerzői, melyek a többi cigánybandák s énekes leányok, dudások útján bagyományoszerűleg maradtak fenn a nép közt, — az volt boldog falu, a mely őket népünnepekre, lakodalomokra megnyerhette, s több mesés történetek forognak a nép közt életmódjukról, becsületességükről, szerelmükről. — Eredeti s mindenben költőies, regényes egyéniségük s szokásaiknál fogva, e legszenvedőbb népfaj legelső rétege is méltó arra, hogy rongyos kunyhóikról, melyek mintegy a zene iránti legforróbb szenvedély fészkei, megemlékezék s megzendüljön a tisztább, emelkedettebb költészet. — Szerzeményeik közül régi szegényjteményében gróf Fáy István is ígér egy párt közleni. L. K.

Igy éltek, így baltak meg ők,
Eme koszorus szeretők :
A szerelem lánya s fia,
— *Csigány Rómeó s Júlia.*

S miket szívükből szaggattak,
A szép nóták ránk maradtak,

Szép nemzeti örökségül,
Mulatságul, dicsőségül
S sirjoknak nincs nyoma se már,
Kóró se nő tán rajt : kopár!
Legalább egy madár tudná :
Dalaival megsíratná!!!

Lissnyai Kálmán.

A virágnak megtiltani nem lehet . . .

Beszély BALÁZS SÁNDOR-tól.

(Folytatás.)

Gábor az első legény csak a munkára gondolt. Majd megmutatja ő ennek a nyalka diáknak, hogy ha nem is miskolci ezéhmester az apja, azért különben senki ki nem *steppolja* a szür gallérát mint ő.

Egyedül Francz kezdett valamit sejteni a dologból, de a jó ördög (ezt a nevet adta neki egyszer jó kedvében Kádár uram) el nem árulta volna ezt a félvilágért; csak mosolygott magában és pedig mindenkinek igazat adva, e mosolygásban több volt a szájalom, mint a guny. Furcsa egy fiú volt ez a Francz! Nem adhattott neki a gazdája úgy munkát soha a kezibe, hogy visszafelelt volna, akár volt ünnep, akár nem. Váltig is haragudott rá ezért Gábor, ki nemcsak a vasárnapot, hanem a hétfőt is szerette megülni, és sehogy sem tudta fejéből azt a gondolatot kiűzni, hogy Francz, ez a kis hebreus, ki akarja őt turni, s azért olly hűséges, mert első legénységre vágyik. Hasztalan volt Francznak minden mentegetőzése. Minden ünnepi munka után legalább egy egész hétig nem szólította őt máskép csak hebreusnak; ez pedig, minek csürni csavarni a dolgot, igen fáj a jó ördögnek, kinek, istenlátja a lelkét! eszébe sem jutott, illy vakmerő tervekre csak gondolni is. Aztán ez a szegény kis Francz (nagyon sovány kis emberke volt az istenadta!) ollyan szomorú volt mindig, de különösen vasárnap és ünnepnapokon, mikor nem volt munka. Gábornak könnyű volt. Neki voltak pajtásai; elmehetett a *herbergre* kuglizni, meg sört inni, aztán meg *ismeretsége* is volt. De vele hitvány fejével, nem társalkodott senki sem, a herbergen pedig mindenki csak rajta kaczagott, csak őtet gunyolta, s még a legfiatalabb legény sem nevezte őt máskép, csak hebreusnak. Ezt darabig csak tűrte, de mikor látta, hogy nem fáradnak bele, csak megsokalta, s nem járt többé oda. Egész mulatsága aztán abból állott csupán, hogy el-eljárt sétálni, s mikor aztán nagyon elfáradott, hazament, elővette egy színehagyott fuvolát, s úgy elszomorkodott, hogy szinte megesett az embernek a szíve rajta, a mint Kádárné asszonyom mondogatni szokta. Valójában Strauss keringőit ha hamisabban igen, de bánatosobban bizonyára nem fujta senki nálánál. Ezen még Kádár uram is annyira megilletődött néha, hogy megkínálta őt egy pohár borral, sőt ha épen jó kedvében volt s a szomszéd ácsmeister nem érkezett rá, még márvásolni is leült vele, kikötve, hogy neki csak vesztetni szabad, melly feltételnek a tulboldog jó ördög teljes erejével igyekezett eleget tenni.

Igy telt el a mi Franczunkra nézve az a három esztendő, mióta a háznál van. Eleinte ugyan ezt az életet egy kicsit szomorúnak és unalmasnak találta, de lassanként csak mindent megszokik az ember.

Mihály megérkezése óta azonban vigabb az élet. A jó Mihály soha sem példálózgat a szombatra, s hebreusnak sem szólította még soha; sőt, mi vele itt még soha nem történt, mindjárt a legelső vasárnapon, karöltve sétálta meg vele a várost, pajtásának nevezve őt, akár hallotta valaki szavait, akár nem.

Francz ezért rendkívül hálás volt s olly nagy ragaszkodást és barátságot érzett új bajtársa iránt, hogy kedvéért még csárdásokat is próbált játszani fuvoláján.

Ezért nem árulta volna ő el a félvilágért is barátja és Ágnes leányasszony titkát, s ezért volt mosolyában több a szájalom mint a guny.

Igy folytak a napok egymásután, csendes egyformaságban.

Fodor ur el-ellátogatott esténként mátkájához, hol nagy bokréta virágot czipelve kezében, hol pedig egész kendő pattanós zúkerlit hozva magával, miknek durranásában Kádár uramnak különös nagy kedve telt.

Ágnes illyenkor úgy intézte ülését, hogy pillantásai Mihályéval ne találkozhassanak, mi különben fölösleges elővigyázati rendszabály volt, mert Mihály barátunk azon idő alatt, míg a

prokátor a háznál volt, nem igen pillantott fel munkájáról, hanemha, mikor czéznát kellett húzni a tübe.

Különös azaz idő. Egynek ollyan lassan mászik mint a csiga, másnak meg úgy fut, mint a vert tábor.

Fodor uram meg nem foghatta, miként van az, hogy épen most telnek ollyan lassan a napok; Mihály és Ágnes pedig azon tündöttek, hogy mi lelte az időt, hogy úgy siet.

Természetesen mindenki csak magában töprenkedett, mert Mihály, mióta a háznál van, ennek pedig már közel két hónapja, még jóformán szót sem váltott a leánynyal, s egész társalgása csupán csak annyiból állt, hogy reggelenként jó reggelt kívánt, s ebédnél meg vacsoránál elmondta hogy : kedves egészségire!

De kell lenni valami igaznak abban, hogy az érzés kifejezése nem szavakban, hanem a hangban van, mert Ágnes minden magyarázat nélkül azonnal megértette, hogy Mihály, mikor egyszerien az mondja, hogy „jó reggelt,” meg „kedves egészségire,” nem mond egyebet, mint hogy, hej de boldogtalan vagyok, hogy más menyasszonya vagy, galambom!

Mihály pedig szintugy átértette, hogy e szóban, „köszönöm szépen,” azt feleli neki a leány, hogy őtet sem egyéb teszi szomorúvá, hogy ő is sokkal inkább szeretne temetőbe menni, mint oltár elé Fodor urral! Meg is fordult fejében, az igazat megvallva, nem egyszer, hogy beszél a leánynyal, meg az apjával is, de eszébe jutott az is, hogy millyen nagy ur, meg millyen gazdag ember az a Fodor ur, s aztán megint eltűnt a bátorsága.

Ágnes is gondolt már sokszor rá, hogy így, vagy úgy . . . de ha Mihály férfi, még se mer szólni, hogyan legyen bátorsága neki, a szegény leánynak.

Illy tépelődések között végre megérkezett az a vasárnap, a mellyik után való hétfőn kellett a lakodalomnak megesni.

Szép gyönyörű nyári reggel volt. A madarak ollyan nagy lármát vittek véghez az eperfán, hogy Kádár uram, — pedig ünnepnapokon nem szokott korán kelni, — már 5 órakor ébren volt, de nem kelt fel, hanem csak úgy pipázgatott az ágyban, nagy bodorfüstököt eregetve azon gondolatra, hogy mikor ő kaszárnya inspektor lesz . . .

Kádárné asszonyom pedig már régen kiment a piacra, pulykákat, meg egyebet vásárolni a holnapi lakzira.

Ágnes leányasszony is ébren van; még hajnal hasadta előtt felköltötte őt valami. Lehet, hogy az eperfán csiripelő madárkák, lehet hogy egyéb. De ő nem maradt az ágyban fekvé, hanem felkelt, felöltözködött, s nem állhatta meg, hogy mit eljegyzése óta nem volt szabad tennie, szép hosszú fekete haját, úgy ne fésülje és fonja a mint réges régen szokta, mikor nagy öröme telt benne, hogy annak lelógó vége karesu derekát csapkodja. Csak ollyan szeszély volt ez nála, a millyen gyakran előfordul a fiatal leányoknál nemcsak a fényes termekben, hanem még a szürszabók házában is. Ennek tulajdonítható az is, hogy míg máskor, soha sem font hajába piros vagy égszínkék színű szalagnál egyebet, most azt a bohóságot követte el, hogy ezek helyett fekete fátyolt használt, mit nem tudom, hogyan keresgélte elé egy nagy iskatulából.

Azután, hogy szüleit fel ne ébressze, szépen, lábujjhegyen kiment virágait megöntözni, s elbucsuzni kis kertjétől, mellyet már holnap elhagyandó vala.

De alig nyitotta ki a kis léczajtót, mikor a nagy ijedtség miatt majd a földre roskadt.

A kert végén, a szilva fa alatti gyepadon ott ült Mihály, fejét kezére hajtva, s az újó-nyikorgásra felriadva, reá vetette szép bogár szemeit.

Visszaforduljon? ne forduljon? ezen töprenkedett kis ideig, de még is csak megöntözi legalább utoljára kedves virágait, s megköszönve szépen a jó reggelt, mit Mihály kívánt, nem sokkal hangosabban mint egy sohajtás, (talán nem is volt egyéb sohajtásnál) de mit ő még is meghallott, elővette az öntözőt, s nagy szívdobogás között hozzá látott munkájához.

Igy telt el néhány perc. Mihály meg sem mozdult helyéből, ő pedig csak úgy lopva pillantott néha rá egyet egyet.

Egyszerre azonban halk mélabus hangok üték meg füleit. Mihály volt, ki azt dudolgatta magában, hogy :

A minap, hogy megláttalak egy este,
Gyürüdet már másnak adtad cserébe,
Sirtam mint a záporosó :
Hogy téged szeretni késő
Galambom!

Jó Isten! mekkorát dobbant a szive, mindjárt az első hangra, de hát még mikor jól meggondolta, hogy mit tesz ez a négy sor! A könyvek csak úgy peregték alá arczáján, s maga sem tudja, hogyan történt, de egyszer csak ő is énekelni kezdett, s azt énekelte, hogy:

Fáj a szívem, majd meg hasad,
Szeretnék, de nem szabad.
Nem szabad, mert másé vagyok,
Csak hervadok, csak meghalok

E közben folyt az öntözgetés. Mihály mit sem felelt, s nem is mozdult meg helyéből, csak mikor az utolsó rózsatőre került a sor, melly a szilv. közelében volt, énekelte el még egyszer sirva inkább mint dudolva, hogy:

Sirtam mint a záporosó,
Hogy téged szeretni késő
Galambom!

A leány nem is gondolt arra, hogy énekkal válaszoljon; de nem is tudott volna egyetlen hangot is kiereszteni elszorult melléből, hanem egy hosszú, bus pillantást vetett a legényre, s mintegy gépileg leszakítva egy félig kinyílt rózsabimbót, minden szó nélkül átnyújtotta neki, s mielőtt ennek ideje lett volna valamit mondani, kiszaladt a kertből, be a házba, kis kamarájába, honnan csak anyja hazaérkezése után jött elő, ki jól kipirongatta őt kisirt szemeiért, és hajának hosszú fonatu fésüléseért. Hát még ha észrevette volna, hogy pántlika helyett, fátyol van belefonna!

Mihály sokáig forgatta kezében a rózsát, meg-meg szagolgatta, meg-meg simogatta, s azután kivevén zsebéből egy két pengős banknótát, (honnan lett volna más papirosa neki?) belépakolta szépen, s eltette mellényzsebébe.

Azután felkelt, kiment a kertből, ki az udvarról, s nem is látta őt az nap senki is a házbeliek közül.

Pedig Francz az egész rost felkutatása után.

III.

Másnap reggeli nyolcz óra körül történt, mikor esküvő a pinczi nagy templomban, melly úgy meg telt néppel, mint mikor a jezsuita missionáriusok tartottak benne szónoklatokat.

Kádár uram ujdun uj zöld attilába volt öltözködve,

olly finom fényes posztóból, mellynek rőfét nyolcz forint harmincz krajczáron adta a kereskedő, még pedig azzal a megjegyzéssel, hogy egész Kolozsvárt csak Kádár uram az, kinek illy vétel-áron árul, mi az érdemes polgár önértetének nem kevésbé hizelgett.

Kádárné asszonyom úgy nézett ki, mint egy gyöngytyuk, s minduntalan forgatta fejét jobbra balra, hadd lássa az egész világot szép bodros aranyos fejkötőjét.

Ágnes menyasszonyi fehér ruhájában, olly félénken és resz-

ketve lépett völegénye karján az oltár elé, mint egy sugár fehér lilium, mellyet a szellő ingat.

Ezt a hasonlatot Mihály gondolta ki magában, ki a templom egyik oszlopához dölve, dult arczezal és kimerült tekintettel vizsgálta a fehér menyasszonyt. Az egész éjszakát egy zugcsapszékben töltötte.

Gábor, az első legény, a choruson foglalt jó előre helyet, honnan az egész templomot beláthatni.

Francz, a kis Francz, nem juthatott, a mint feltette volt magá-

ban, az oltár közelébe, mert adig kereste volt Mihályt, kinek holléte felett aggódott, hogy a násznép megérkezett, s így mikorra a templomba ért, az már egészen tele volt. Kénytelen volt tehát azon öntudattal elégedni meg, hogy ő is a templomban van; s bár mitsem látott a szertartásból, nem volt bátorsága magát keresztülfurni a tömegben. Nagyon félénk volt a jó ördög.

Ágnes leányasszony bár menyire félt is, szégyenelte is magát, nem egyszer tekintett körül, ha nem látja-e meg valahol Mihályt, de vagy azért, mert ezt elfedezte a tömeg, vagy pedig mert szemei mindig tele voltak könnyel, nem pillanthatta őt meg, csak egyetlen egyszer, midőn még utoljára körülhordozván szemeit, azt érezte, mintha most száz gömböt szurtak volna egyszerre szívébe. — De már ekkor susogott volt valamit a lelkész kérdésére, mit ez igennek vett.

Mihály csak ezt a szót akarta még hallani saját füleivel, csak egyszer akart még találkozni ez édes fájo pillantással, azután megfordult, s keresztültörve magát a tömegben, egy oldalajtón kirohant a templomból.

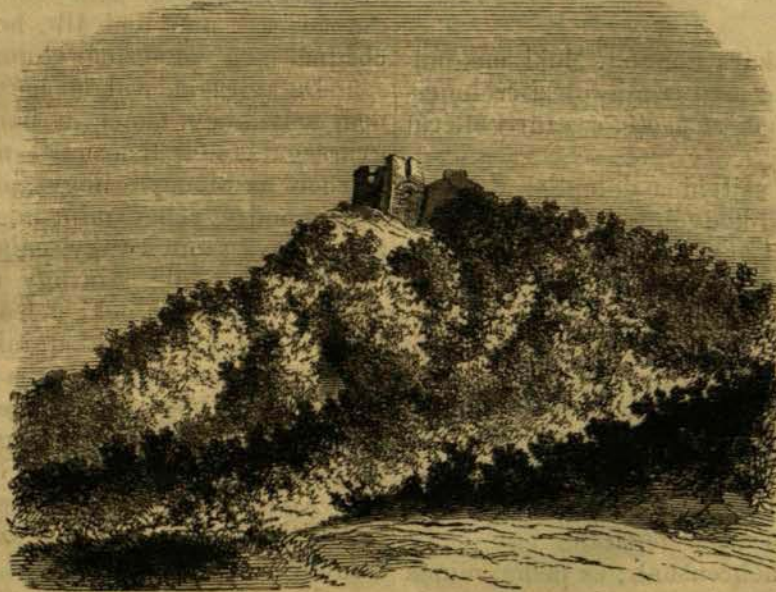
A szertartás véget ért. A násznép s utána a többi nép is elhagyta az egyházat, Gábor nagy léptekkel ügetett a fiakerek után,

nehogy valamikép elkéssek a nagy reggeliről, mire őt Kádárné asszonyom egész népélyességgel meghívta.

Francz is részvett e nagy megtiszteltetésben, de a jó anyyira aggódott barátja, ki már huszonnégy órá óta nem látott, hogy bár a kávénak különös tisztelője volt is, s bár jól látta, mint hordták kosarakkal a sok kalácsot, s mindenféle jókat a

házhoz, a helyett, hogy haza menne, beérte egy fájdalmas sohajtással, s barátja felkeresésére indult. — Fel is találta őt, de csak késő este, ugyanazon külvárosi zugcsapszékben, hol Mihály az azelőtti éjszakát is eltöltötte. — A jó ördög egészen ki volt merülve a fáradtságtól. Egész napon át sem nem evett, sem nem ivott semmit, hanem rendre felkereste a város minden korcsmáit, s erősen feltette magában, hogy ha még e negyedben sem találja őt, jelentést fog tenni a rendőrségnél.

(Vége következik.)

Balatonvidéki képek : Rezi. — (Lásd a szöveget első oldalon.)

Balatonvidéki képek : Szt.-Mihály hegy. — (Lásd a szöveget mult számban.)

Montenegro és Hercegovina.

Montenegro és Hercegovina a török birodalom azon két tartománya, mely jelenleg a szultán kormányának olly sok és súlyos gondokat szerez. Mindkét tartomány Oroszországra veti szeméit s meglehet, hogy e hatalmaság egykor európai kérdéssé is teheti ügyüket. E két tartomány képezi jelenleg a beteg embernek, a törökbirodalomnak, legfájóbb tagjait.

Hercegovinában a *ráják* állapota orvoslást sürget, ámde a török kormány ezt nem teljesítheti anélkül, hogy alattvalói azon osztályát, a törököket, mélyen meg ne sértse, kik épen uralmának támaszai e tartományban. Hasonló visszás helyzete van a szultán kormányának Montenegro irányában. A montenegrói vladika azt mondja, hogy kopár szirthazájában népe meg nem élhet s így rabló kicsapásait addig meg nem szüntetheti, míg a szultán mivelhető területet nem ad neki. De a szultán maga jószántából illyet nem ad soha, mert ez által a vladika hatalma növekednék, ki neki már eddig is annyi nyugtalan álmokat okozott.

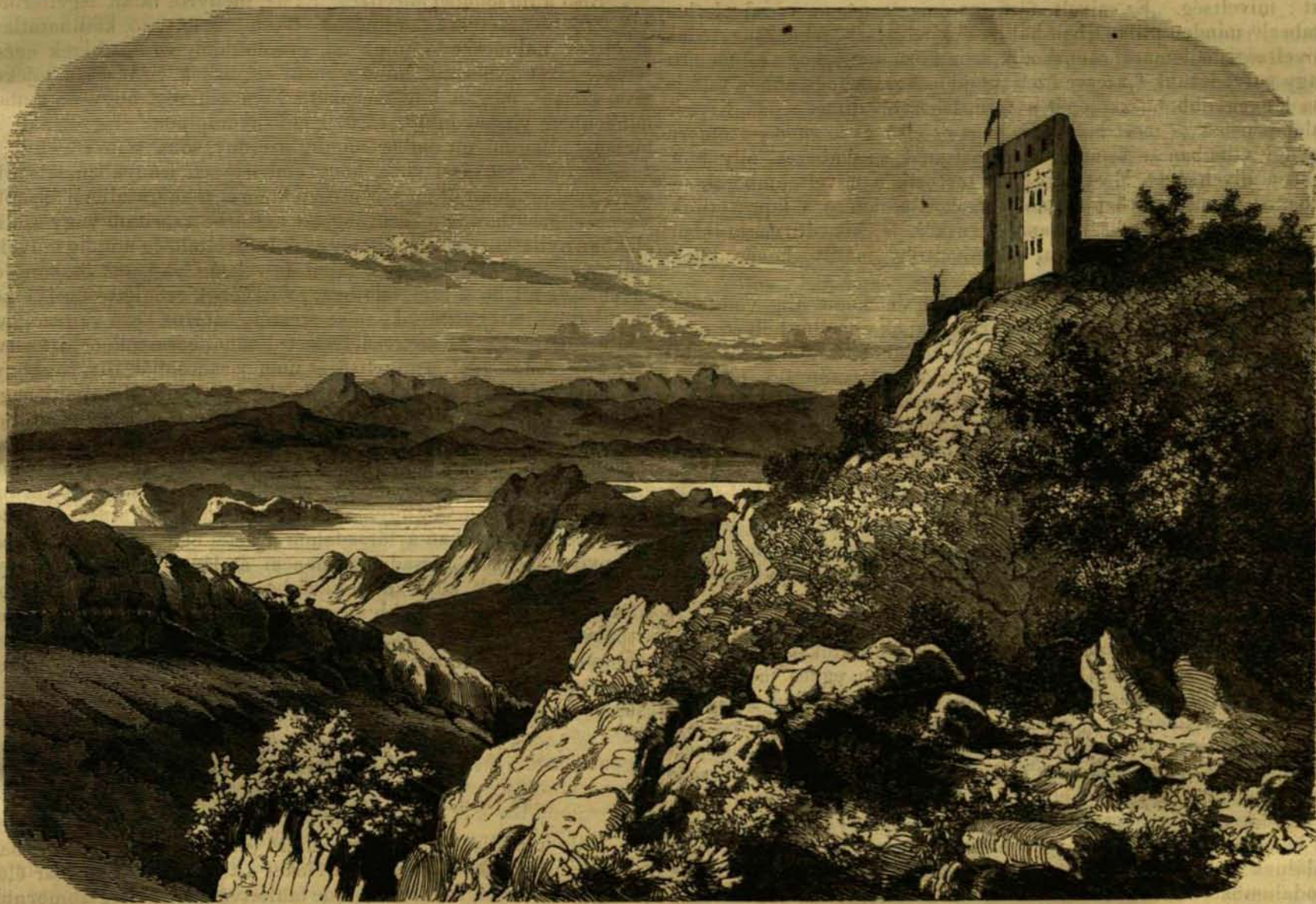
Ezek szerint tehát mindkét tartomány még sokáig ki lesz téve a forrongások emészto bajának, s nevükkel gyakorta találkozandunk a hirlapok

vladika áll, ki előbb egyházi férfi volt, a mostani azonban világi herceg. A közjót illető kérdésekben az országlakosság minden teljeskorut magában foglaló közönségének is van beleszóla; a mostani herceg azonban majd mindig csak mint önralkodó rendelkezik.

A középkorban Montenegro része volt a nagy szerb birodalomnak. Mídon pedig ez 1389-ben a kossovai ütközet után megszűnt, Montenegro a mostaninál nagyobb kiterjedéssel, föntartá függetlenségét az előrenyomuló törökök ellen. De keleti részét a hadvezérek lassankint elfoglalták s a szultán az egészet adókötelezettjének tekintette; a lakosság egy, része pedig Velence védelme alá adta magát, melylyel aztán Ausztria kormánypálczája alá jutottak.

Velence, a szultánhoz hasonlólag, az egész kis országot a magáénak tekintette s így történt, hogy a passarowitzi békekötés alkalmával azt a portának átengedte, mely az időtől fogva már több izben megkísérté Montegrót uralmának valósággal is alávetni, de még eddig nem sikerült.

Kevéssel a mostani herceg kormányra lépte után, orosz részről is biztatva, a montenegróiak 1852-ik év tavaszán megkísérték kivívni teljes függetlenségüket s egyszersmind a szomszéd földön foglalást tenni. Piperi nahia

Az osztrák-török montenegrói határ.

Albániai hegyek. (Montenegrói birtok.)

Zabljak erősség.

A skutarii tó. (Török Albánia.)

Preciesa erősség Dalmatiában (a legszűsö osztrák őrök délfelől).

hasábjain, s ez okból nem lesz érdektelen azokra, ha csak futólagosan is, közelebbről egy pillanatot vetni.

Montegrót a törökök *Karadagh*, a szomszéd albánok *Maliris*, magok a szláv bennlakók pedig *Csernagora* nak nevezik. Határai: északról Hercegovina, keletről Bosnyákország legdélibb szöglete, délről Albania, nyugatról Dalmatia déli csucsa. Területe mintegy 90 négyszög mérföld és legnagyobb részét sziklás hegyvidék. Kopár hegyei közül, mellyek csak kevés termékeny völgyet képeznek, legmagasabb a 7600 lábíg emelkedő Dormitor: folyói közül a Moratsa és Seta legjelentékenyebb. Az egész kis ország két részre van osztva a természet által; egyik a sziklás nyugati rész, a tulajdonképi Montenegro, másik a rónább keleti rész, az ugynevezett Berda. Az első négy nahiára (kerület), a második négy berdára van felosztva. A nabiák ezek: *Katunška* kilencz községgel, mellyek közt van a főváros, Csettinje is, *Kerintška* hét, *Rjetska* hat s *Ljesanska* három községgel; a berda-k pedig ezek: *Bjelopavolitsi* négy, *Piperi* három, *Moratska* négy és *Kutska* is négy községgel. E kerületek mindegyikének egy szerdár, minden községnek pedig egy Knéz és egy Bairaktar áll élén. Egyéb hivatalnokok: államtitkár, kanczellár és a 40 kapitány vagy Prátor, kik a 40 községben mint birák működnek. Mindezek élén a

törökhöz pártolt, a montenegróiak ellenben Zabljak erősséget Albániában elfoglalták. Konstantinápolyban attól tartottak, hogy e példa a szláv alattvalókat lázadásra ragadhatja, azért erélyesen készültek Montenegro ellen, úgy hogy 1853 tavaszán nizamokból és basibozukokból 60,000-nyi sereg állt ki a sikra, míg a hajóhad Albániát vetette zár alá. Omer baa volt török részről a fővezér, kinek ezélja volt elsőbb is a Berdát Montegrótól elszakasztani. A montenegróiak vitézül védték magukat s többször arattak győzelmet.

A török sereg előrehaladását a rossz időjárás is gátolá, melly létszámát igen leaszta. Omer mindemellett is leverte volna Montegrót, ha Ausztria és Oroszország Konstantinápolyban ki nem eszközölték volna, hogy a török seregnek visszavonuló fuvasék. Montenegro ujolag hasonló helyzetbe kerülhet, de nem bizonyos, hogy birandja-e Oroszország pártfogását.

Hercegovina a boszniai ejalet egy sandsak-sága, mellynek délnyugati részét képezi s melylyel hasonló természeti s politikai viszonyokkal bír. Határai: nyugatról Dalmatia, északról Horvátország, keletről Bosnyákország s nyugatról a Kattarói tengeröböl. Főhelyei a 9000 lakossal bíró Mostar és Trebinje; legnagyobb folyója a nagy hajókat is elbiró Narenta.

A Hercegovina szó annyit jelent, mint hercegség; s a velenceiek San Saba hercegségnek is nevezték, egy szentről, ki itt szenvedett halált; a németek előtt pedig Chlum grófság névvel jelölték.

A középkorban a horvát királysághoz tartozott, 1326-ban Bosnyákországhoz csatolták, később III. Fridrik császár önálló hercegséggé emelte s a Hranits családnak adta hűbérbe. 1466-ban II. Mohamed szultán meghódította, de később gyakori viszály tárgya volt a porta s Ausztria közt, mig nem az 1697-ben kötött karloviczi béke erejénél fogva valósággal a török birtokába került, kivéve csak egy kis részét, melyet 1682-ben a velenceiek foglaltak el, és mely most az Ausztria alatt levő Dalmatiához tartozik.

A boszniai ejalet többi része a török Horváthország és a tulajdonképi Bosnyákország. Mindhárom rész összesen 1 millió lakost számlál; ennek mintegy felé Mohamedán, a többi részint római kath., részint a görög egyház híve — és mind egyig déli szláv. A főváros Bosznaszerai, a kormányzó székhelye pedig Travnik.

Ki a mivelt ember?

Egy szót sem használnak talán gyakrabban korunkban, mint ezt: mivelttség. „Ez mivelt férfi, az mivelt nő, amaz miveltlen ember!” minden pillanatban hallható kifejezések. A női nemzedék mivelttségi hajlamáról tanuskodik azon körülmény, hogy mindenütt nagy súlyt látunk fektetve ezen tulajdonságra s hogy abban találja ma legnagyobb büszkeségét a férfi, legszebb díszét a nő. Kivéve talán a pénzt — mert hiában, a pénz az első és fő rugó e szomorú anyagi világban — semmit sem ohajtanak az emberek olly hön, mint a mivelttséget. Mert a ki nem tartozik a mivelt emberek sorába, az nem is tarthat számot mások tiszteletére, s tapasztaljuk, hogy gyakran a legfárgatlanabb tuskók is, kik durvaságukban tetszenek maguknak, holmi ál mivelttség mázát kenik külső viseletökre.

A szó igen elterjedt s igen népszerű, de mégis alig van fogalom, mely annyi különféle magyarázatoknak engedne helyet, mint a mivelttség fogalma. S a mivelttség általános értelmezését adni valóban nehéz is, miután mélyebb gondolkozás után úgy találjuk, hogy az nem valami változhatlan örök sajátság, hanem mindenkor a társadalom és kor jellemétől függ. A múlt század mivelttsége más volt, mint a mostanié, s a mit Párisban annak neveznek, nem mindig az Londonban is; a mit nagy városban mint mivelttségi jellemvonást megkívánnak, sokszor nevetséges tulajdonná válik falun, más társaságban. A mivelttségi fogalom a népek különféle jelleme szerint is változik s úgy szokták értelmezni, hogy „a mivelttség egy nép historiai fejlődésének eredménye.” Más igények vannak egy mivelt ember irányában Chinában, mások Európában, s itt is mennyire különfélék azok a nemzetek különféle sajátságai szerint!

Mindazáltal, bár mennyire különböző fokozatokat találunk is az emberiség mivelttségi történetében, lehetlen, egyes megegyező és közös jellemvonásokat észre nem vennünk, mellyek szerint a mivelttség értelmezését megkísérthetjük. Ha e fogalmat: mivelttség, egész általánosságban vesszük, nem lehet azt másképp értelmeznünk, mint az egyes embernek az emberi társasággal való öszhangzó (harmonicus) viszonyát. S ennél fogva mivelt ember az, a ki öszköttesben és öszhangzásban él az emberiséggel; a kinek szívében és lelkében a népeket és a kort mozgató nagy eszmék viszhangra találnak; a ki amaz általános értelmiségben, mely népét és korát, irodalomban, művészetben, politikában stb. képviseli, részt vesz.

Hogy mind erre képes legyen valaki, ismeretekre van szüksége.

A legelső s legegyszerűbb ismeret, mely a mivelttség alapjaul szolgál, s a nyilatkozás és megértetés eszköze: a nyelv: ismeret, vagy is bánni kell tudni a nyelvvel szóval és írásban. A ki a nyelv szó- és írásbeli használatát nem ismeri, az mivelttségről ne is szóljon; ez az első föltétel, hogy további ismereteket szerezhessünk s az általános mivelttséghez utat nyissunk. E szükség természetesen és mindenekfelett kinek-kinek saját anyanyelvére vonatkozik; de továbbá mind azon nyelvekre is, mellyek az irodalomban s közéletben uralkodó hatást gyakorolnak, mint p. o. Cicero idejében Rómában minden művelt embernek a római (latin) nyelven kívül a görögöt is kellett érteni; nagy Frigyes idejében Németországon okvetlen francziául is kelle tudni; s ma ugyan ott épen úgy nem nélkülözhető az angol, mint Ausztriában a német nyelv, s külön Magyarországon minden népfajú mivelt emberre nézve a magyar szó. A nyelvismeret magában nem állit elő ugyan még mivelttséget, de a legalkalmasb eszköz ennek megszerzéséhez, ez nyitja meg a szellemi kincsek zárait. A nyelvtudományon kívül az irodalmat kell tanulmányoznunk, az irodalmi viszonyok multjáról s jele-

néről tudomással kell birnunk; azután következik a történelem, azon polgári társaságnak, mellyben élünk, ismerete, politikai, erkölcsi és társadalmi tekintetben, multban és jelenben. Csak a ki ez ismeretekkel bir, felelhet meg igazán polgári hivatásának s csak e hivatásban teljesítheti igazán egy mivelt embert megillető kötelességeit. Csak így lehet méltó tagja a polgári társaságnak, különben örökké elszigetelve önmagának élhet csak, mint egy tehetetlen, béna ember, kit a nap eseményei nem érdekelnek, ki azokból sem okulást, sem buzdítást ha akarna sem merithet. Az ismeretekkel biró mivelt ember nem fog élhetni soká határozott irány és foglalkozás nélkül; csakhamar feltalálja azon hivatását, mely által hasznára válhatik hazájának s a közügynek.

Ezeket általánosságban elmondva, szólanunk kell a mivelttség egyes nemeiről, a mint azokat az életben megkülönböztetni szokás. Szólunk pedig: az u. n. társadalmi, irodalmi, művészeti, tudományos és politikai mivelttségről.

Elő a társadalmi mivelttség. Ez az, mellyről talán legeltérőbb s legferdebb nézetekre akadunk az életben. A feltünő, kiállhatatlan, szegletes, különczködő, tolakodó, gyámoltalan stb. emberek egész serege, kiket ismerünk, mind e rovat alá esnek. Szükséges tájékozásal tartjuk meg a következőket: Nem szükség, hogy az ember mindenben visszavonuló, tartózkodó hamupipóke legyen, de a társadalmilag mivelt ember mindig szerény, soha sem követelő; s nem tartozik szokásai közé, hogy embertársai irányában felsőbbiséget gyakoroljon. Sőt még azon esetekben is, midőn szellemi felsőbbisége elvitázhatlan, igyekezni fog ezt háttérbe szoritani vagy szelid alakban nyilatkoztatni. Önhittség és dölyfös elteltség mindig miveltség hiányt árul el. Hol társadalmi mivelttség van, ott öszhang és egyenlőség áll be a társaséletben; az egyének szögletelességei kiköszörülődnek; az egyéni önkény és szeszély határok közé van szoritva s a vérmérséklet és szenvedélyek tulcsapongásai ellen biztosítva vagyunk. A társadalmi mivelttséget nem parancsolják törvénykönyvek és hatóságok, rendeleteit a kor és élet szentesíti. Hatalmuk nagy és messze kiterjedő. Megkívánják, hogy a nagy tömeg jellemétől és szokásaitól messze el ne térjünk; sőt még a divatnak és szokásnak is megadják illető adójokat. Nem hódolnak ez utóbbinak vakon, de kimondják, hogy azt egészen elhanyagolni s megvetni saját kárunk nélkül nem szabad. Az ugynevezett különczök, kik a divat és szokások apró tárgyaiban a társadalom nézetei elől kitérni szeretnek, többnyire nemcsak társadalmi, hanem általános mivelttségi hiányban is szenvednek, mert annál kevésbé önálló és független gondolkozásu valaki, minél inkább szeret külsőségekben és apróságokban kitünni. — Egyébiránt annyi igaz, hogy a társadalmi mivelttség (s többnyire csak ezt értik a közéletben, midőn mivelttségről beszélnek) csak külső forma-mivelttség s még nem sokat nyertünk, ha csupán ezt értük el.

(Vége következik.)

A ki fát nem ültet,

az ivadék s jó izlés ellen bünt követ el.

Hála a civilizatióknak, már annyira jutottunk, hogy biztosíthatjuk veteményeinket a jég, épületeinket a tűz ellen, — sőt már életbiztosító intézetek is vannak, — de faültetvényeink a legszomorubb, és pedig nem elemi, hanem emberi vandal rombolásoknak vannak kitéve, holott a fa az emberi nemnek csaknem annyira szükséges, mint a mindennapi kenyér.

Alig lehet valami a gazdaemberre nézve boszantóbb hatással, — mint ha, kivált fa-szegény Alföldünkön, nagy nehezen szert téve fákra, azokat elülteti, gondosan ápolja, s néhány percz alatt, szentségtelen kezek minden fáradságát s reményét megsemmisítik. Sokat gondolkoztam azon, hogy mikép szorulhatott a különben jámbor jellemü magyar fajba azon vandali érzés, miszerint csupa negédből is kész össze-vissza tördelni a faültetvényeket. — Nem kevésbé leverő a gyümölcstenyésztőre nézve is azon szerencsétlen körülmény: hogy a gyümölcsöt már éretlen korában ellopják, s hogy a hatóságok a hernyók leszedetésében nem lépnek fel erélyesen, — tudok többeket, de magam is azok közül való vagyok, kik évenként szorgalmasan lehernyóztatják fáikat, de a szomszédok hanyagsága miatt, kik ezt elmulasztják, a fák ismét ellepetnek, s így oda minden reá fordított fáradság s költség, oda azon évi haszon annyira, hogy a kertész fizetését is alig hozza ki a kert, holott hazánk nagy összegeket ad ki idegeneknek gyümölcsért.

Én azt hiszem, a fa rombolásoknak elejét vennők, ha mindenki, kinek Isten módot adott, a fáültetést szenvedélylyel üzné, akkor egyesülve, többen szemfüleskedvén az illy gaz fagyilkosok felett, azok hamarabb hurokra kerülének, de a mint most áll a dolog, midőn egy határban (megengedve a kivételeket) alig van egy kettő, ki fát ültet, ezek panaszaik csak elhangzanak, s gyakran szorgalmuk iránti irigységből is boszantatnak.

Én zsenge gyermekkorom óta kegyeletes kedvelője vagyok a fáknak, úgy annyira, hogy ha valamikor utam egy ős-mohos, vagy szép növényű fa mellett vitt el, kész voltam perczekig elábrándozni felette, — ha erdőn utaztam keresztül, a legtikkasztóbb melegben is kerülte szememet az álom, csak akkor valék derültebb s szabadabb, ha néhány órára kilophattam magamat olly vidékre, melly fás és ligetes volt. — Sokat elmélkedtem azon, hogy — mint lehetnek emberek, kik fákat nem ültetnek, pedig tagosított birtokuk van, melly már a legeltetési kártételeknek kitéve nincsen, — elég szomorú, de tudok több, már rég idő óta tagosított olly határokat is, hol csak annyi fa sincsen, a hová egy árva varju felszálhatna károgni, pedig a fáültetés által birtokukat mennyivel értékesebbit-hetnék s szépíthetnék, s barmaiknak mennyi jót tehetnének ezzel a forró nyári napokban, hát még mennyi költséget és trágyát meg-gazdálkodhatnának, mit most szalma, s tőzegképen feltüzelné, s mit most tüzre s szerszámra való fáért kiadni kénytelenek, — de találtam ollyan fakedvelő egyéniségre is, a ki, midőn lakom körül egy kis diszkertet alakítottam, azon megjegyzést tevő: haszontalanság ez, öcsém, ezzel a faluban csak a verebeket szaporítod.

* * *

Azon kérdésre: hogy fát miért nem ültetnek? közönséges válaszuk az: „gyümölcsfát hiába ültetnek, mert a gyümölcsöt ellopják, — más fát pedig azért nem, mert kitördösik, de honnan is vegyek? sokba jön, és minden vidéken pénzért sem kap az ember.“ — Ezek mind csak ál-ellenvetések, édes földim; nálad földolog a restség, csak erős akarát kell, lesz ültetni való fád csekély fáradsággal és minden költség nélkül.

Ültessen csak mindenki, kinek néhány négyszeg öl, vagy néhány hold földje van, akkor fát sem ki nem tördelik, sem gyümölcsöt el nem lopják, mert lesz mindenkinek fája s gyümölcse magának, nem lesz reá szorulva, hogy a másét bántsa, inkább őrizni fogja addig a magáét, míg másét menne megkárosítani, mert ezt többnyire ollyanok teszik, kiknek maguknak nincsen. Ha tömegesen lennének fatenyésztők, akkor összeállva, jutalmat is tűzhetnének ki annak, ki az illyen gyümölcs-örzöket s fagyilkosokat felfedezné, kik azután a hatóság példás büntetésével találkozának. — Hogy pedig fákra is könnyen szert tehetsz, csak annyit mondom, édes földim: ne várd, hogy neked más neveljen; minden gyümölcsöt, mielőtt — megeszed, vágd fel, vedd ki magvát s takarítsd meg, — késő őszi s téli napokban pedig, midőn többnyire dolog nélkül henyélsz, gyermekeiddel szedj akác, köris s más famagvakat; szakíts el kertedből egy pár öl földet, mellyet különben tökkel szoktál beültetni, de azután az is alig látszik ki a parájából, vedd be azon tért; a kikelt csemetéket tisztán tartsd a gyomtól, 3—4 év múlva akár erdőt ültethetsz, tanulj oltani, nemesítsd gyümölcs-magonczaidat, a mi nem ördögi mesterség, széps jó gyümölcsöd lesz.

Ha vizenyős a kerted, vagy külső földed, még könnyebben nevelhetsz fákat. Kora tavasszal, midőn a bimbók duzzadni kezdenek, vagdald: füzrakottya, éger, nyár, s jegenye galyacskákat, dugványold el azokat, lesz tüzre, épületre való fád, kasokra és sövényekre való vesszőid, — most pedig olly nyomorult vagy, hogy egy csizok seprű pántért is kénytelen vagy gyakran több órai távolságra menni; magad emberségéből nincsen egy piszkafád, egy vasvilla, fejszeka-s gereblenyeléd sem, ezért is pénzt kell adnod.

* * *

Remélhető, hogy édes hazánkban a tagosítás néhány év múlva általánosán be lesz hozva; mindenki kizárólagos ura lesz birtokának; tehet ott a mit akar, s ekkor minden jóra való gazdának első teendője: birtokát körülárkolni, az árok-partokat ollyan fákkal beültetni, a millyeneket a föld talaja kíván. Ki ezt teszi, annak jövendőben nagybecsű erdeje leendő. — Ha pedig birtokában mocsár vagy tó van, az első dugványolja be, a tavat pedig ne tartsa egyedül a békák tenyészhelyül, ültesse be nád-gyökökkel; kifizetendi

magát jobban, mintha azon a téren a legszebb buzája teremne; mert minden □ ölon megteremhet egy kéve nádja, tudok pedig vidékeket, hol a nádkévének párja, gyakran 10—12 kr. ezüstben. Már most e szerint minden 1200 □ öles hold föld jövedelmezne 100—120 ezüst ftot, de vegyük ennek — csak felét, mi jövedelmezhetne ennél is jobban ott, hol nem szántott, s nem vetett?

A nádat pedig így ültessd: Tavad szélén körös körül huzz egy keskeny árkocskát, szerezz nád gyököket, mellyek izesek, hasonlitanak a taraczkhoz, vagdald azokat izekre, úgy azonban, hogy az izeket ketté ne vágd, mert onnan hajt, hol az izek vannak, rakd ezeket sűrűn azon árkocskába késő őszzel vagy télen, ha az idő engedi; fagytól ne féltsd, huzd rá a földet; bizonyos lehetsz benne, hogy rövid idő alatt nádasod lesz, mert az a bámulásig fog be a víz felé terjedni, de marhádat ott ne legeltesd, sem ne itasd, ugyis különben sem hasznos az ollyan vizeslegelő, sőt ártalmas. — Készíthetsz nádat másképen is: ha t. i. fagyos télen, a nádgököket fagyos földdel hozod, s azokat befagyott tavad jégtükrére rakod, tavaszkor jégolvadással a gyökök leülvén tavad fenekére, ki fognak hajtani.

Végszavamat s kérésemet hozzátok intézem, tiszteletre méltó lelkészek, néptanítók, községi előljárók, kiknek kezeitekbe van léteve a nép jövendője, világosítsátok fel ezt, leginkább a fiatalságot, hogy a fatördelés s rombolás milly káros, s milly bűnös tett az emberiségre nézve, igyekezzetek keblükből ezen vandali érzést kiirtani, megmutatván nekik, hogy azon kitördelt fák mennyi hasznot hajtottak volna épen nekik, s csepegtessétek beléjük a fák iránti kegyeletet. — Tiszteletteljesen felkérem a hatóságokat is, hogy a gyümölcsfák lehernyóztatására nézve lépjenek fel erélyesen, s működjenek oda, hogy ezen, a magyar pomológiát csirájában megölo veszedelmes hanyagság eltávolíttassék.

Telekesi.

Ruganyos kerekek.

Egy új találmányra hívom fel itt a t. közönség figyelmét, mellynek czélszerűségét és fontosságát lehetőleg kifejtteni törekvésem.*)

Aradon, két ur külön-külön ruganyos kerekeket talált fel. Ezek egyike H. ur, mint mondják, már szabadalmat is nyert találmányára, s erdélyi bányáiban alkalmazni akarja. Másikat K. ur, ki a szabadalomdíjt, — nagyobb összeg levén az, mintsem nagy családú ember egyszerre nélkülözhesse, vagy kiadhassa — hivatalnoki fizetéséből részletenkénti levonás mellett ajánlotta meg, de ajánlata visszautasított. K. ur találmánya az, miről szólni akarok.

K. ur azon eszmével, mikép lehessen a költséges vasutakat nélkülözni (184^{6/7}) bécsi polytechnicus korától foglalkozik. Tíz év múlva, azaz tavaly (1857.) újból elővette a gőzmozdony történetét, s úgy találta, hogy ha a tengely és kazán közti rázás, — mi által a hajtókar akadályoztatása és a hajtónégyszeg törése gyakori, — elháríttatik, a siker bizonyos. E célra szükséges, hogy a rázás már a tengelyig paralyzáltassék, mi ruganyos kerekek által úgy történhetik, hogy a keréktalp és a tengely hintázó ruganyos összeköttetésbe hozatik, s ezáltal a tengely és kazán egy testté alakulván, ha ezek hintáznak is, a mozgókar és részeinek törése rázásból nein fog eredni, egyrészt; de másfelől, mozoghatóvá tétvén a tengely a kerék körben, a mozdony a kisebb uti gödrökből is kiugrik, mindenesetre azonban jó karban levő országut kívántatik.

Magas hegyekre ugyan nem ajánlkozik K. ur gőzmozdonyával felmenni, de egy kör-körös csiga (eliptische Spirale) alkalmazásával hegyes völgyes utakon is használhatónak tartja. Továbbá csak négy kerékre kívánván fektetni mozdonyát, azt könnyen kormányozhatónak és ollyan kanyarulatokban járónak állítja, a millyeneket az utána aggatott kocsik veszedelem nélkül tehetnek.

Czélszerűnek tartja találmányát folyók szabályozásához. Hogy itt a sok pénzt és időtrabló kézimunka helyett — nem levén szükség vasutra — illy kerekekkel ellátott gőzfurógépek alkalmaztatván, több láb átmérőjű sánczot egyszerre ásson, s a kiásott földet partra vesse, csak köves és fagyókeres földet hagyván fel a csákyoknak. Továbbá nem szívelvén a pókhasu és sáskalábu kacszáz

*) Újabb időben több ízben emlékeztek e tárgyról a fővárosi és vidéki lapok Reméljük, nem tesszünk felesleges dolgot, midőn azt ezennel a szakértők ítélete alá bocsátjuk.

hintókat, lóval huzandó kocsikra is ajánlja ruganyos kerekeit. Egy illy kocsi készítésére Aradon Pápai Márton kocsigyáros ur már vállalkozott is.

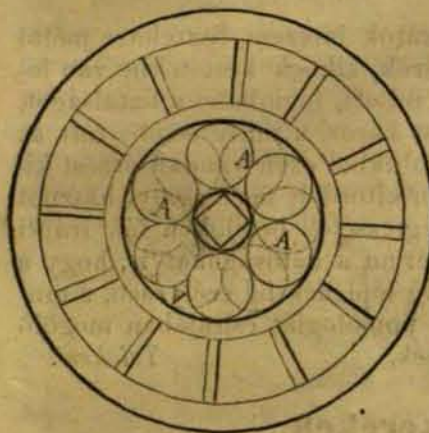
Azonban e czélszerű találmány igazi becse különösen a gazdasági földmiveleteknél való alkalmazásban tűnik ki.

Valamint a földfurókon, ugy itt is a kerekek talplemezekkel láttatván el, — hogy a lesülyedés a lágy földbe gátoltassék — több ekét, vetőgépet és boronát akasztva utána, a munka és idő kimelés csaknem megbecsülhetetlen.

E találmány czélszerűségét és fontosságát tovább fejtegetni merőben szükségtelennek tartom, csak oda irányul törekvésem, hogy feltaláló K. ur engedelméből, találmányát nagyjában megismertessem, s létesíthetése könnyűségét kimutassam.

Két tömött ivre menő részletes leírásából a következő eszméket közlöm :

I. A közönséges kocsiknál a kerékagy nagyítandó s abba teendő a rugók (AAAA) az ábra szerint. —

Ezen ábra tágult agyat mutat, mert a küllők csak egy lábnyi hosszak, és agy helyett egy belső talpba mennek, mellybe egy lemezkör alkalmaztatik, s arra tételnek a szükség szerinti ruganyos körök, a tengely perselye körül. Hogy azonban por ne lepje, és a kerék ki ne ficzomodjék, vagy is leüljön, egy fedő és ellenfedő alkalmazandó.

II Más neme a ruganyos kerekeknek a persely tágulása. Ezt a feltaláló alkalmasabbnak

álliítja, azonban leírásával, valamint a fedő és ellenfedő alkatával nem szolgálhatunk.

III. Gözkocsikra az I. alatt leirtak is alkalmazhatók, csakhogy akkora rúgók a perselyre és a lemezkörre erősítendő, — de nagyobb hatály okáért a hajtókerekek küllői körkörös üregeket (ellyphische Cylinder) képeznek, mellyekben a dugó jár és gözzel terhelhetnek. Ekkor azonban minden küllő egyszerű vagy kettős rugót kap a dugóra. Illyen küllő kívántatik egy kerékhez 12. Megterhelhetvén gözzel az alsó három küllő, ezek a tengelyt felemelik, megterhelhetvén a három hátulsó, ezek a tengelyt előre taszítják, — s nem találván a tengely a hat felső és előlvaló küllőben ellenállást, de nyomtatván egyszersmind a kocsiderék sulya által, ezen hármas hatás következtében a tengely az előre való diagonalist követi, s így a keréknek forogni, és a mozdonynak szaladnia kell.

IV. Ezen eszmén alapszik a villanyos delejes és galvanikus jármű is.

Eddig az ismertetés. Ennél részletesebb s aprólékosabb leírást természetesen nem tehetek közzé.

Most csak az a kérdés marad, feleletre váró, vajjon akad-e vállalkozó? ki e nevezetes találmányt, melly az annyira költséges vasutakat nélkülözhetőkké téve, a közlekedés könnyítésére és a gazdaság emelésére roppant horderővel bír.

Én azt hiszem, igen. Hiszem, hogy ha másképp nem, aláírások, egyes adományok útjain kikerül az a csekély összeg — alig pár száz forint, — miből az első kísérlet megtörténhessék.

Pápai Márton kocsigyáros ur kísérlete Aradon mindenesetre fontos, s ha a község lapok útján kedvező sikeréről értesülend, erősen hiszem, hogy sokan fognak vállalkozók a feltaláló ur után tudakozódni, s többen hozzák adományait a kísérlet nagyba létesítése végett. A gazdagok forintjai mellé annak idejében nemcsak buzditásával, de járulandó filléreivel is

Massák Hűgő.

Az igazság ABC-je.

(Vége. *)

Az igazság:

K = **Körut**, melly mindig egy nyomon járva, oda tér vissza, honnan elindul: ugyan azért — mint az iparlovagok mondják — mellette az előhaladásról boldogulásról szó sem lehet; ... hiszen! az ember örökös vorwärts-re

teremtett!!... ezért oldalogaak el néha a jó madarak a mélyentisztelt delnőtől a szilvás és almás lankák fái közé annyira, hogy utoljára utját a legjobb indulat és legelszántabb törekvés mellett sem képesek megtalálni.

L = **Lélek**, melly azon halandót, kiből lakozik *szabadossá* teszi; — a sabiumi erdőben dühöngő vadkan és az agyarkodó zsarnokok tekintete előtt biztosítja, s vele — még azon helyen is, hol az oroszlanok tenyésznek, hol a nyár hevetől pergelt élőfa lenge hűvös szellő által soha föl nem frisítetik, Lalagét — a bájos mosolyu és édes beszédű szüzet énekelgeti, — mint a numerosus lantos — Horác — rég elmondta.

M = **Mérleg**, mellybe kegyes és álkegyes emberek rakják valódi és álerényeiket. Igen okos, körül és széttekintő bíró kell mellé, hogy a valódi aranyat a hamistól megkülönböztethesse és serpenyőiből különválogathassa. Ezért nehéz és kritikus a szegény bírák helyzete itt e földön, hol tiszta szinaranyat igen keveset találhatni. A juris professorok pedig elfeledték jogi előadásaik alkalmával a vegytant — szemléltető módszeren — magyarázni; — e tudományt pedig a műbiráknak is igen jó és szükséges tanulmányozni.

N = **Nap**, mellynek életadó sugárai mellett és alatt a legkikiáltottabb naplopók és zsebmetszők is szeretnek sütkérezni; csakhogy sokszor megcsik, hogy heven verőfénye alatt megdoblik a hátuk bőre a napnál vendégeskedő légykapóknak, és elvész szemök világa a sötétség baglyainak.

Ó = **Óra**, melly, míg a teremtőtől szerkezett belgépezetét a csűrész csavarás mesterei meg nem rongálták, kerekei közeit apró kövecskékkel be nem hintették, mindig azt a számot ütötte, mellyen mutatója haladt; de az *Ordaliák* kezelői és a világi *perácsok* nagyon összevissza hajtogatták hajszálrugóját, nagyon megerőtették dobrugóját, sokszor eltépték és összeforrasztották vonólánczát: azóta ritkán üt oda, hová mutat. Így jár minden valamire való gép, melly kontár kezekre kerül! „ki minek nem mestere: gyilkosa az annak“ — mint a magyar mondja.

P = **Palást**, melly alá — ha szél fú — szép polgári renddel, mindenféle sorsu, rangu és gondolkozásu nemzet embere — Consul, Dictator; szabó, caizmadia; Gustav Adolf, Wallenstein; Cromwell; XII. Károly, Nagy Péter; VII. Gergely, IV. Henrik; XVI. Lajos, Birtoktalan János; Sócratesz, Alcibiadesz; Aristides, Pausanias; Cato, Jugurtha; Diogenes és Epicurus — oda buvik; ... ha a szél megáll: mindenik magára ölti és a világra bizza elítélni: mellyikökre illik a jelmez leginkább?

P = **Pókháló**, melly a szűnyogokat és kisebb legyeket megfogja, de a gomba dongók, csapongó mérges kecskedarázsok és erős héju szarvas bogarak által szétszakgattatik; a *fülbemászó bogarak* sem szét nem tépik azt, sem fogságában nem maradnak, mert megtanulták szálai között bujkálni s azok közül ügyesen kimenekülni.

R = **Ráspoly**, mellybe sok ritka fogu (hazug) ember beleharap; de mindegyiknek véres tőle a szája és dagadt a nyelve.

S = **Sánta angyal**, melly hajdan kezében véres pallost hordozott, míg ki nem csavarta azt kezéből *Ahrimán*. Akkor sántult meg — mint a hitregék mondják — mikor a *Vaskorban* e földről elköltöztek a *szemérem*, *hűség* és *vallásosság*; s helyökre szállottak — mint pártos angyalok — az *álnokság* és *cselszövés*; — e kettő ütötte le ináról az — *arany* és *ezüst* korban imádott Istenséget; ... és mind végig sántán maradt, — béna lábbal ment fel menynekbe is. De fájalmát maig sem feledheti; ... a midőn a két jó madár, egész bátorsággal hívja a bűn utára a föld embereit: lejő mennylakából egy futó csillagon s utána sántikál a rabló bandának s igen gyakran bíró kézbe adja. Raro antecedentem scelestum deseruit poena *pede claudo*.

T = **Támasz**, mellyhez csak akkor szokott dőlni a halandó, midőn zsebei a sok ajándékozásnak miatta, megfogyatkoznak, élvén azon hitben, melly szerint: a megkért marku és pompás öltönyű részrehajlás, sokkal hamarabb teleönti a kiürült tárczát, mint a fenntisztelt meztelen Istennő, (nuda veritas) kinek, minthogy ruhája nincs: zsebe sincs.

T = **Tehén**, a perlekedő felek pénzes szénáján hizó tejelő tehén, mellynek szarvait a felperes, farkát az alperes ügyvéde fogja és tartja, hogy megálljon, teli tölgygyel el ne fusson; a bíró pedig kényelmesen feji.

U = **Urnő**, melly míg pallos joggal (*jure gladii*) birt, — számtalan hódolóktól tiszteltetett, templomában tekintélyes papokat tartott; de midőn a véres kard fehér kezeiből kitekertetett: azóta temploma czimteremét galambárusok, — imádóját farizeusok és hosszú szakállu samaritanusok undokítják.

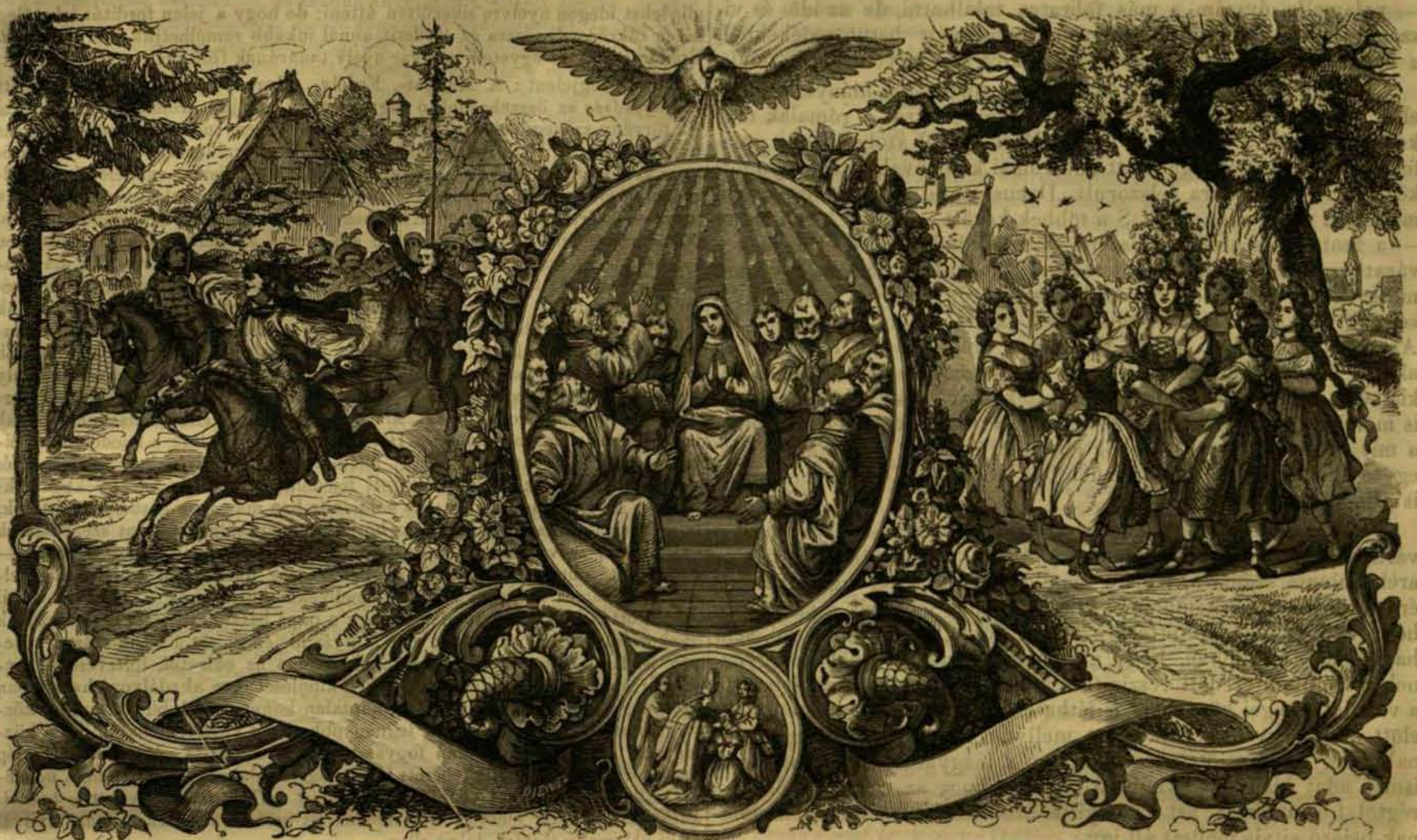
Zs = **Zsellér** saját lakában — kivált a közép századok alatt; — napszámos saját ősi birtokában, mióta *acsélorra* helyett — mellyet az ábrándozók és rajongók, szent dühökben lepörölyöztek — *viasz orrot* tett a Justinian Codexre írója, Huszti, Verbőczy és a többi okos ember.

V = **Vásári portéka**, melly némelly hivatalnoki hivatalnok által, dobszó mellett imigy árultatik: „ki ad többet érte? egy ... kettő ... három ... senki többet?? üsd rá, dobos!! ... kendé Mózes gazda.“

V = **Vetemény**, melly csak tisztán mivelte földben fogamzik meg; de ha a fondorlat és erőszak széles levelű dudvait mellőle, még ideje korán ki nem téptük, mielőtt levelet hajtana: elsenyved s kivész. Mátyás óta — azt mondja a köznép — buján terem a dudva körülte; — de hála az égnek! vannak áldott kezek, mellyek fáradhatlanok a gyomlálásban.

Bartók Gábor.

*) Lásd a Vasárnapi Ujság 19-ik szám.

PÜNKÖSD ÜNNEPÉRE.

A PÜNKÖSDI KIRÁLYNŐ.

Pirul az ég alja,
Már a nap is feljő,
Álmából a rózsát
Most kelti a szellő.
És az édes szóra,
Melly csak alig reszket:
Kinyilik, fölérez
A tájon a legszebb.

A sötétzöld lombok
Összebúnak titkon,
Ágaik közt a nap
Nehogy utat nyisson.
Remegő karokkal
Kit ölükbe zárnak:
Legszebb rózsaszála
A falunak, tájnak.

Zeng az árnyas erdő.
Messzehat a dallam;
Meg-megujul néha,
Majd elenyész halkan.
„Nyiljatok virágok,
Fakadjatok rózsák,
Jertek ékesíteni
A legékesb rózsát!”

A füzér elkészül,
Oly piros a lányka;
Most teszik, most tüzik
Tiszta homlokára.
Oh az édes álom,
Melly az éjben rászállt:
Szépen fonja tovább
A valóban szálát!

Csattog a kis madár,
Égig ér az öröm;
Küzd a sugár, mig nem
Utat tör egy közön.
A látvány oly csábos,
Minden arez úgy lángol;
Még a bércz is, mintha
Mosolyogna távol.

„Szép királyné, íme
Hódolok tenéked,
Szolgaságom napja
Sose érjen véget . . .
Rabod voltam, vagyok,
Az legyen tovább is;
Viseljem a lánczot
Még sirom alján is!”

Mire nincsen több szó,
Lángra gyul az arczon,
Hosszan nézi egymást
Völegény, menyasszony.
Két elfojtott sohaj . . .
Ki figyelne rája?
Pedig az két szívnek
Összekötő szála.

Dalolnak a lányok,
Zeng bele az erdő;
Mind olly ifjak, szépek,
De ezerszer szebb ő!
Suttog a szél halkan,
A viszhang is felkél;
Zengi a dalt minden:
„Nem anyától lettél!”

DALMADY.

Várfalval vár és templom.

(Erdélyben).

Azon várhely aljából teszem szerény közleményemet, mellyről aranytollu Jókainktól „Istenhegyi székelyleány” czim alatt már olvastunk a Vas. Ujság hasábjain, és a melly — Aranyosszék nyugoti részen — ma is úgy néz le annak szép rónaterére, mint emelkedett sirhalom, mellynek hantjai sok gyászemlékét fődik a multnak.

Ma már a történelem is elfeledte, föld borítja e régi várnak romjait is. Csak északi oldala áll még úgy, a mint régen is volt, merev köszirtjével, nyalatra a sebes Aranyos vizétől. Keleti és déli oldalán pedig nem megvetendő zamatu gerezdek csüngenek, mig a tetőin sárga répát kapál a daliás természetű székely menyecske, méltó e vár hajdani hölgyeihez, kiket a néphagyomány „Valéria” és „Livia” néven nevez, amannak harcziás, ennek pedig szerény női jellemet tulajdonítván. (Jókainál „Lóna” és „Szendile.”)

A két testvérhon csaknem minden régiség és történelembuvára látogatta és látogatja e várhelyet, de minden fürkészetdaczára is csak a néphagyománnyal kell beérniök, soha egy sem juthatván

bizonyos történelmi adathoz. E sorok írója — aljában lakván e régi várnak — nem egyszer kísérlette meg a vár köveiről — mellyeket a nép pinczék-, kőkeretek- és más épületekre fölhasznált — valamely évszám- s más fölíratra találhatni, de az idő- és viszontagságtól elsorvad és olvashatlanná vált betűtöredékeknel, a négyszögre faragott czifra keretű köveken, egyébre nem talált.

Csak a néphagyomány pótolja itt a történelmi hiányt. Legyen elég most csak annyit megemlíteni, hogy e várat a rómaiak már készen kapták, a kiknek is aranyváltói helyül szolgált, egy praefectnek parancsnoksága alatt 200 római katonával, ki is a nyugoti közelfekvő havasokra felszorult „Dacus atque valachusok“ ostromai ellen védte ezen várat. S a többek között — szól a hagyomány — a fentebb is említett Valéria, várbeli hölgy, mentette meg e várat egyszer, a havasokról lerohanó valachoktól, az Aranyos felőli merev kőszirten kötélhágcsón leereszkedvén, a tordai (saline-i) őrségnek hirt adandó. — A mikor is a várat ostromló valach-ok, az Aranyos túl partján, látván Valériát a hold halvány fényénél, az akkori babonás hit szerint valami gonosz szellemnek hitték, s felkiáltván: „jaka dráku“ futni kezdtek. Továbbá e várról még azt is mondja a néphagyomány, hogy azt a rómaiak építették volna, a mit megerősít egy a várból lehozott, és most a vár alatt levő egységshivők temploma előtt küszöbül szolgáló kőlapon ezen felírás is „In honorem Jovis.“

Áll ezen várhely aljában egy régi templom is, mellyet most a várfalvi egységshivők (unitariusok) birnak. Jegyezzük fel ezt is az archaeologia számára, mert a templom régiségénél fogva nem kis érdekekkel bír. Ezen templomot is egykoronak mondják a várral, de hogy a pogányok építették és birták volna, arról nincs szó, sem hagyomány. Azonban, hogy a rómaiak birták, a felől meggyőzőnek a templom eredeti részén (a templom később hosszabbított) a vakolat rétegei közt maig is látható freskók, és régen a templom előtt állott egy nagy kőkereszt, mellynek karjai maig is megvannak. Hogy mikor jött ezen templom a magyarok birtokába, arról ismét adat hiányában vagyunk; hanem hogy az egységshivők már régtől fogva birják, azt bizonyítja azon fölírás, melly a templomnak bejáró ajtaja mellett áll így:

HOC OPUS RENOVATUM EST ANNO DEI 1613. 19. MAY PAROCHO
EXISTENTE JOHANE NEMAI UNITARIO. REGNANTE
PRINCIPE GABRIELE BATORI.

1613-ban tehát csak újították. Az ezen templom mellett álló toronyban pedig van egy harang, melly 1515-ben készült, és a mellyen valami góth betűs körirat van. A templom körül épített kőfal szintén a régi harcok korra emlékeztet részsutos lövéseivel. E vidék minden hantja egy-egy nagy eseményt borít a történelem világa elől, és minden köve elesett hősök emlékköveül szolgál.

Orbók Ferencz.

Az első magyar általános biztosító társaság

igazgatósága f. hó 15-én tartott ülésében olly végzést hozott, melly által még méltóbbá tette ezen hazai intézetet arra, hogy feléje forduljon minden honpolgár részvéte. Ugyanis az igazgatóság elhatározta, hogy a részvényekből s biztosítási díjakból eddig bejött s ezentul bejövendő díjak jövő hó 2-tól kezdve váltó leszámítássalra (escompt) fordíttassanak, s hogy ha, mint bizonyos hihető, a társaság jövő évben tetemes tartalékösszegekről rendelkezendik, ez földbirtokra adandó kölcsönök által gyümölcsöztesse. A kamatláb 6%-re határozottatott, a váltók, (vasárnapot s az ünnepeket kivéve), egész héten át, szerdán déli 12 óráig lesznek benyújtandók, s bírálatuk még az nap délután 4 órakor megtörténvén, az elfogadottak másnap délig kifizettetnek.

Az igazgatók, hogy a gyanu legtávolabb árnyéka is eltávolíttassék, lemondtak az igényről, ezen kölcsönzésben részesülhetni s kijelentették, hogy olly váltó, mellyen nevük bár milly minőségben előfordul, ezen leszámítási üzérletből ki van zárva.

Az igazgatóság ezen végzése által olly polezra emelkedett a magyar biztosító társaság, hogy most már nemcsak a részvényesek, hanem a kereskedés s mezei gazdaság, s így az összes nemzeti közügy érdeke kívánja meg, hogy minél több pénz folyjék be a társaság pénztárába, honnan a közvagyonosság két főtenyezője gyámolítására fog ismét kifolyni.

Az igazgatóság az okból, hogy a mezei gazdák, kiknél most szűken van a pénz, mindemellett részesülhessenek a jégkár elleni biztosítás jótékonyosságában, azt is elhatározta, hogy ha a biztosítási összeg 50 ftnál nagyobb, a biztosítás september végeig lejáráó váltóra is eszközöltessék.

Mind ez, valamint az is, hogy a társaság által tetemesen alábbszállított jégbiztosítási díjak valóban rendkívül csekélyek, hinni hagyja, hogy e téren is szép eredményeket vivand ki a közönség pártolására minden tekintetben méltó társulat.

Irodalom és művészet.

+ (Petőfi költeményei) biztos forrásból merített hír szerint nemsokára cseh fordításban is meg fognak jelenni. Petőfi költeményeinek nagy részét alig lehet idegen nyelvre sikerülten átteni; de hogy a jelen fordítás lehetőleg hiven tükrözendi vissza az eredetit, annál inkább remélhetjük, mert az Riedl Szende, a prágai egyetem magyar nyelv tanárának fölügyelete alatt készült.

△ Megjelent: A Magyar-, Erdély-, Horvát-, Tótországba behozott K jegyzőség az összehasonlító jogtudomány alapján, irománypéldányokkal s a törvény szövegével. Irta Szokolay István törvénytudor. I. füzet. Az egész mű ára 2 pft. A II-ik füzet néhány nap mulva jelenik meg. A törvény szövege az I-ső füzethez van mellékelve és csak a kiegészítő rendeletek maradnak a második füzet mellé. A szerző e füzetben igen tanulságosan fejtegeti a jegyzőség történeti kifejlését Rómában, Olaszországban, Franciaországban, Németországban, Magyarországon s e fontos kerkérdés körül mindenben tanulságos magyarázatot nyújt. Ez okból korezerűbb könyvet alig ajánlhatunk a közönség figyelmébe, mint ezt, melly közéletünk olly fontos kérdésével foglalkozik. — E munka történeti részében elmondatik, hogy hazánk jogéletében is fentaláljuk a jegyzőséget, ugyan azon ősalakban, mellyben alakulása kezdetén a külföldi államokban található s keletkezte a legrégebb századokig, a királyság kezdetéig vihető vissza. A legelső illy jegyzők a király irodájában alkalmazott írások voltak s kiszíték a királyi udvarban előforduló mindennemű irományokat, kik a 8-dik—10-dik század alatt notároknak kancelláriusoknak nevezettek. Hivatalos állást foglaltak a fejedelmi kuriában, kancelláriában, palotában; államilag fizetett hivatalnokok voltak, és ezért volt hiteles az általuk kiállított fejedelmi irat, vagy közügyekbeni okirat. — Az I. Lajos alatt irt Ars notarialis-ban már azon szabály említtették, hogy a városi notariusok szintén a közlött rendszabályok szerint szerkesztésük okirataikat. Kovachich a notariusok sorozatában egy pestvárosit is említ. — Nem lehet semmi kétség, mikép a közjegyzőség hazánkban is létezett és elterjedt. Számos okiratok léteznek, mellyeket közjegyzők — publici notarii — állították ki, kiket a fejedelem vagy a pápa hatalmazott fel foglalkozásuk gyakorlására. Illyenek voltak már Mátyás idejében, sőt a 13-ik század közepén is. Ezek nem voltak hivatalnokok, hanem az okiratok föltevéséből magánkeresetet üttek. De a közjegyzőség kifejlését igen akadályozá hazánkban azon nagy jogi hatáskör, mellyel káptalan-konventjeink birtak; ezek a közforgalomnak, jogi ügyleteknek legnagyobb részét körükbe vonták, mi a közjegyzők teendőit szükségkép fogyasztotta s leszállította. Mindemellett szép hatáskörük volt. Elöttük lehetett különféle javadalmakról lemondani, ügyvédet vallani végintézetet tenni, a follebbesést nyilvánítani, ők tehettek tanuki-hallgatást, elöttük lehetett ellenmondani az örökbevallásnak, s óvást nyilvánítani valamely történet dolog ellen.

△ Lásznai Kálmán, mint kiadó, előfizetési fölhívást bocsát ki Tóth László „Álföldi pacsirta“ cím alatt megjelenő mintegy 100 népdalára. A kiadó szavaiként, a ki szerelmes, csalatott, vagy vigadó czimbora, sok jó órát szerez magának e népdalok megszerzésével. A 6—8 ivre terjedő műnek előfizetési ára helyben és vidékre bérmentellen megküldéssel 30, bérmentessel pedig 40 pkr. Az előfizetés Tóth László urhoz (Pest, zöldkertuteza 14. sz.) küldendő jövő julius közepéig.

△ Megjelent: „A férfi-divatközlöny“ nyári illetménye; szerkeszti s kiadja Jámber Endre, pesti szabómester. Tartalma: Szabásrajzok magyarázata, Sándor Endrétől és Kiss Sándortól. Üzlettudósítás, gyár és kereskedések kimutatása. Egy czikk iparunk érdekében, mellyre fölhívjuk az illető mesterek figyelmét, miután a mesterinasokról értekezik. Adatok nemzeti divatunk történetéhez: I. Huszárok viselete; Divattudósítás, mellyből ki kell emelnünk a következő szavakat: „Úgy látszik, hogy pesti gavallérjaink megkedvelték a magyar öltözetet; többé nem ujság attilában, otthonkában látni valakit.“ A füzethez egy díszes divatkép és egy szabás-minta van mellékelve. A kiadó a félév fordultáig új előfizetést hirdet, melly alkalommal sajnosan említi, hogy füzetei az olly számos magyar szabómesterek által nem részesítették várt pártolásban, azért annak továbbra folytatását az új előfizetés eredményéhez köti. Mi azonban ohajtjuk, sőt reméljük, hogy nem fog megszűnni, mert hisszük, hogy iparos osztályunk bír elég értelmiséggel belátni e vállalat hasznosságát, fontosságát. Előfizetési ár egész évre 3 pft., félévre 1 ft. 30 kr. Ki hat előfizetést gyűjt, egy tiszteletpéldányt kap.

+ (Láng Henrik) ifju hazánkfia „Utijegyzeteit“ szándékozik kiadni, mellyek Konstantinápoly, Gallipoli, Dardanellák, Smyrna, Chio, Sina, Tinos, Jaffa, Jeruzsalem, Betlehem, Alexandria, Abukir, Kándia, Malta stb., helyek ismertetését tárgyazzák. Az elősorolt helyek ez „utirajzok“ érdekességéről eléggé kezeskednek.

+ (Prépost István) előfizetést hirdet a Győri Közlönyben Xantus „amerikai leveleire.“ E munka diszkiadásban, nagy nyolczadrétkben, finom simított papíron fog megjelenni. Tartalma 11 ivre terjed, 12 könyvomatú képpel s 2 fametszvényvel. Előfizetési ára 40 p. kr.

+ (A Gyulai Károly) által kiadott tájkép album 3-ik lapja is megjelent, mellynek tárgya: „Erdőd a Duna mellett.“ E képről is, mint a két elsőről, csak dicséretet mondhatunk. A jeles képek mindinkább meggyőzőnek bennünket arról, hogy a kiadó lelkiismeretesen kezd hozzá ígérete beváltásához; azért jó lélekkel figyelmeztethetjük a közönséget e vállalatra.

— (Váradai Lászlónak) a Kolosv. Közlöny tárczájában megjelent költői fordításai héber nyelvből közelebbi figyelmet gerjesztettek. Mint értesülve vagyunk, Váradai László több ókori nevezetesebb héber író (mint Hallevi, Esra, Gabirol, Florentius Charisi stb.) műveit is lefordítá, s azokat önálló füzetben szándékozik nemsokára kiadni.

— Megjelent: „*Gyermek-diaetika*, azaz: életrendszabályok fi- és nő-népnövédek számára.“ Irta *Edoi Illés Pál*. Nyomt. Pápan 1858. Röpirat nagynyolcz. rétbén 8 lap. — E kis mű, még az 1855-dik évi Fáy-Kubinyi-féle pályakérdésre beküldött 34 munka világhosszra hozott egyike, — későcskén bár — de most is jókor. Külön röpiratban nyomatott ki, és már is a kemesesalji növédek kezében forog, kik vigan betanulják, a mire méltó is. E művet úgy lehet tekinteni, mint szükséges pótlékát a megjutalmazott műnek. A t. szerző, kíséző soraiban nemcsak szívesen megengedi, hogy e röpirat bárhol a két hazában, ha tetszést fog nyerni, azon most megjelent példány szerint, szabadon után-nyomassék, és a népnövédek között terjesztessék; hanem örülni is fog rajta, s abban találandja legszebb pályadíját.

+ (Az „*Orgona virágok*“) Pajer Antalról, a napokban elhagyták a sajtót. Szerző egyike azon jó hirben álló lantosainknak, kit költői hivatottságáról régóta ismer a közönség. Verseit vallásos ihlettség lengi át, mely a szívet meleg buzgalommal tölti el, s érzelmeit Istenhez emeli. A 97 költeményt tartalmazó egy kötetes csinos kiállítású mű az egri érseki lyceum nyomdájából került ki. Ára 1 p. forint.

— (Az *orgona virágok ügyében*.) Pajer A. e című költeményfüzére elhagyván a sajtót, ezt azon kérelemmel tudatom t. cz. ivartartóimmal: legyenek szívesek ivatek, az illető pénzekkel együtt, legfőlegb majus 25-ikéig hozzám beküldeni. Eger, majus 1-én 1858. — *Mindszenti Gedeon*.

△ Megjelent Debreczenben: „*Gazdászati elemek*“ fiatal gazdálkodók s néptanodák számára. Irta *J. Farkas Endre*. Ára 12. p. kr.

△ Kolozsvárott Stein János könyvtáros egy erdélyi naptárra nyit aláírást, mellynek czime leend „*Girókuti erdélyi naptára 1859-dik évre*. Ára 1 pft., mellyet az aláíró nem előre hanem csak a naptár átvételekor fizet le. Aláírási ívek legfőlegb július 15-ig beküldendők. Tartalmát képezendik, a naptári rész, szépirodalmi és közhasznú mellékletek, különös tekintettel a napirenden levő urbéri viszonyokra s a mindennapi ügyesbajos dolgokra.

— „*Piros vásárfa*“ című könyvecskében szándékozom a tanítók és nevelők által általános elismerésben részesített gyermek-költeményeimet 25—30 eredeti tisztán magyar jellegű fametszvényvel diszítve kiadni. — Mind a szöveg, mind a rajzok úgy lesznek tartva, hogy a tiszta *vallásosság* és *erkölcsi érzület* minden versecskének főzománca legyen; de a felekezetestéget annyira kerültem, hogy a „*Piros vásárfa*“, mint a pünkösdi piros róza, minden magyar ember gyermekének, ki a felebaráti szeretet igéit szentül tiszteli, kedves adományul szolgálhasson, vagyis röviden szólva: úgy lesznek több évi gonddal irt gyermek-költeményeim csinos, képes könyvben összefoglalva, hogy azokat minden vallásfelekezeti szülő, nevelő, tanító, vagy pártfogója az iskolai előmenetelnek, minden felakadás nélkül *jutalomkönyv*ul használhassa a szorgalmas tanulókat kitüntetésére, újabb serkentésére. — Ezen jutalomkönyvecském tartalma leend: Tavasszi, nyári, őszi, téli képek, mesék, talányok, vegyes versek, s egy a gyermekvilágban játszó szüreti vigjáték. E tartalom között találkozni fognak kis polgártársaim régi jó ismerősökkel is, csak hogy a szöveg mellé szépen le is rajzolva; minő „*Az én kis báránym, „Kandi Klára, „Torkos Matyi, „Bandi koma, „A kis harang, „Kis huszár, „Szóke pásztor, „stb., de meg fognak ismerkedni olyan ujonczokkal is, a kiket még nem láttak ugyan; hanem erősen hiszem felőlük, hogy mind a tanító bácsik, mind kis barátaink izlésök szerint meg fogják ütni a mértéket. — Kétféle, egymint *disz-* és közönséges kiadást rendezek. A *diszkiadás* duplavelinre, kézi sajtón lesz nyomva, ékes, kemény kötetbe foglalva; s ha előfizetőim száma lehetővé teszi, a fametszeteken kívül *négy*, különben mindenestre legalább *egy színezett eredeti körrajzzal* szaporitva. Előfizetési ára 1 pft. — A *közönséges kiadású* példányok ugyanazon fametszvényekkel lesznek ékesítve, mint a *diszkiadás*, s olly gonddal és csinnal nyomva, a minő olcsó gyermekkönyveknek eddigelé aligha jutott nálunk. — Mivel tapasztalat után jól tudom, hogy a gyermekek kezében hamar kopik, szakad a könyv, kivált ollyan, mellyet örömet forgatnak (pedig szerénytelenség nélkül legyen mondva, illyen sorsot remélek a „*Piros vásárfa*“-nak), ez oknál fogva nem lenge borítékban, hanem *kemény piros táblába* kötettem könyvecském, a mi minden példánynál szaporitja ugyan néhány krajczárral a költséget, de két-háromszoros tartósságot is biztosít. Ezen példányok előfizetési ára 24 pkr. Minden *öt előfizetőre* egy tiszteletpéldánnyal szolgálók; *huszonöt-re* pedig még egy diszpéldánnyal is fogok kedveskedni. A könyvecské augusztusi vásárra okvetetlen meg fog jelenni. Az előfizetéseket saját czimem alatt kérem beküldeni egy hónap leforgása alatt, hogy a példányok száma iránt kellőleg intézkedhessem. — Pest, piros pünkösdi napján. — *Dienes Lajos*. (Kerepesi-ut 4. sz., első emelet.)*

+ (A *Karácsonyi-féle drámai jutalom*) kérdése már véglegesen el van intézve. E díj, melly évenként fölváltva drámára és vigjátékra lesz kitéve, a beküldött művek legjobbikának okvetlen mindig ki fog adatni. — Az első pályázat vigjátékra történik. A pályázó művek beküldésének határideje jövő évi február 2-ig terjed. — A díjat az akadémia által kinevezett öt bíráló tag 1859-évi martius 31-én fogja a legjobbnak találandó műnek odaitélni. — A pályázó műveket prózában is lehet írni, de a kötött beszédben írottak némi előnyben fognak részesülni.

+ (A „*Revennai viador*“) című bécsi szomorujátékot, mellynek szerzője olly hosszú ideig késett magát fölfedezni, hir szerint e héten a nemzeti színpadon is elő fogják adni. E színmű írója Halm Fr., s hiszszük, hogy élvezetes estét nyújtand a közönségnek, miután a német drámairodalom egyik kitünő termékeként tartják.

+ (Milly tréfások a zeneszerzők!) Most meg már azt fogják arra a jó krinolinra, hogy csárdást is lehet benne táncolni, és neki állt *Frank Ignác*, ollyan csárdást szerzett a tiszteletére, hogy még! Jeles zeneszerzőnk e legu-

jabb műve „*Krinolin csárdás*“ czim alatt jelent meg, s kapható Treichlingernél 30 p. krajczárért. Félünk, hogy a hős krinolin ezental még pöffeszkedőbb lesz, mint valaha.

+ (Katon József szobra), mint halljuk, nemsokára elfoglalja díszes helyét a nemzeti színház csarnokában. A helynek kijelölésére, hol e szobor fölállítandó lesz, gr. *Ráday* és gr. *Károlyi György* urakat bizta meg a választmány. —

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— (A cs. k. bécsi mezőgazdászati társulat által, jubileum-ünnepélye alkalmával.) 1857. májusban eszközölt mezőgazdászati kiállítás az Augartenben mintegy 500 darab legszebb szarvasmarha-példányt egyesített, a monarchiában tenyésztett fajokból. Ezen kiállított állatokból, a szarvasmarha tárgyabani eskütszéki osztály közreműködésével a legszebb s különösen ollyan állatok, mellyek az illető fajok jellegét legjobban képviselik, kiválasztattak, fényképészeti uton levétettek, s illy módon 27 igen szép kép szerzetett elő. Már azon czélból, hogy az ekkép keletkezett album számára, mellyben az ausztriai szarvasmarhafajok először tűnnek elő természetű, használható ábrázolatokba, lehető legnagyobb elterjedés szerzetessék, s hogy a mezőgazdászati társulatok s nagyobb földbirtokosok eziránt nyilvánított óhajtsái teljessétesse, a belügyminiszterium ezen képeket a cs. k. állományomda fényképi osztálya által sokszoroztatni szándékozik; s a végre aláírást nyit meg, hogy így a nyomatandó példányok számát meghatározhassa. — A megyei hatóságoknál levő ez iránti nyomatott aláírási felszólítások nemcsak a közelebbi részleteket foglalják magukban a képek kiállítására iránt, hanem egyszersmind egy pozitív színezett fényképekbeni album árát 100 ft., ellenben egy színezett könyvmatu példányt 20 ftban szabják meg. (B. P. H.)

△ (A *szolnokmegyei lonas és gazdasági egyesület*) e hó 9-én Török-Sz-Miklóson tartott közgyűlésen, a hozott főbb határozatokat a következőkben foglaljuk össze. Elnökül ujjolag gr. *Szapáry Gyula*, továbbá pénztárnokul *Magyary Ferencz*, jegyzőül Péteri Károly választottak. A költségvetés vitatás alá kerülvén, az összes kiadás 1925 ftban megállapítva. A jövő közgyűlésre határnapul sept 5-ke tüzetett ki, melly napig a versenyre is beküldendők a nevezések. A gazdasági kiállítás s gépek próbája sept. 25-én lesz, a löverseny 26-án.

Mi újság?

△ *Császár Ó Felsőge* legmagasb parancsára Hardt őrnagy a központi irodából e hó 11-én már a tűzvész által meglátogatott Sz. Annán megjelent, s a mezőváros legszegényebb lakosai közt 4000 pftot kiosztott.

△ (A *magyar természettudományi társulat*) e hó 8-án tartott szakülésében, *Szabó József* értekezett a Gellért- és Sashegyről földtani tekintetben; bevégezvén ez általános áttekintést, most a részletekre ment át. Ezután *Deville* és *Caron* kapitány egy újabb munkájáról értesíté a társulatot; előadásának tárgya több drágakő mesterséges készítése volt, mi Devillenek s dolgozó társának jobban sikerült mint az előtte való vegyészeknek. Előállított rubint, zafirt, keleti smaragdot stb.

△ (A *pest-budai dalárda*) e hó 24-én, azaz pünkösdi hétfőn d. u. 3 órakor egy külön vasuti vonattal Palotára kirándulást teend. A személyi jegyek oda- és visszamenetre 30 pkrért a dalárda pénztárnoka által (nagyhid utca 3-ik sz. a. kereskedésben) csak az egyeslet tagjai, s azok családjainak, felvételi jegy előmutatása mellett, fognak kiadatni.

+ (Eddig csak az *operaénekesek*) és énekesnők szoktak hirtelen elrekedni, most már, úgy látszik, az ártatlan hegedükön is megtörténik néha e szerencsétlenség. Ole Bull utolsó hangversenyét a vasárnapi színlap hétfőre hirdette, s a hétfői színlap mégis a „*Szerelmes ördögöt*“ jelentette azon megjegyzéssel, hogy „Ole Bull előre hirdetett hangversenye, gyöngékedése miatt hétfőről szerdára f. hó 19-re lön elhalasztva.“

— (Egy olasz lap véleménye *Bogya Róza énekesnőkről*.) A Milanóban megjelenő „*L'Italia musicale*“ című zenei hírlap april 28-iki számában a következő feltűnő véleménynyilvánítást olvassuk *Bogya Róza* kisasszonyról, ki ott — mint tudva van — *De Ruda* név alatt szerepel: „Azon általában szerencsés eredmény, mellyel tegnap este az „*Alvajáró*“ a „*della Cannobiana*“ színházban adatott, fölment bennünket minden elemzéstől, bármilly commentától. A művészek már ismeretesek. *De Ruda* ez operában nem kevésbé volt kitünő, mint a „*Sevillai borbély*“ban. Hangjának csengő tisztasága, énekének tökélye, mozdulatainak mindig szigorú természetessége, minden kétségen fölül emelték ez ifju művésznő tehetségét, egyikét azon tehetségeknek, mellyeket az idegenek jobban tudnak méltányolni, mint mi. *De Rudáról* nem lehet kételkedni többé, hogy kis idő múlva *világhírű* válik. Nálunk csak az ordító s rángatózó művészeket méltányolják — alig tűnik föl valamely művész, ki énekelni tud, a külhoni színpadok rögtön elragadják őt tőlünk, hogy ne is ereszkék vissza csak valami harmincz év mulván, vagy midőn már fogait kihullatja, s nagy hírrel együtt az ebből származó hiányokat is megszerezte. Ne szüntesse meg *De Rudánál* az eredmény türelmetlen ohajtása, azon gyönyörű modor tanulmányozását, mellyben őt a derék *Paganini* mester oktatja; az idő s a színpadi gyakorlat megtanítják őt majd azon titkokra, miket a művésznő a tökély nyujt.“

+ (Színházi híreknek) jelenleg nem igen vagyunk szűkben; különösen sokat beszélnek különféle nagyhirű művészek vendégszerepléséről. Így legújabbban sokan azon reményt is táplálják, hogy az igazgatóság meg fogja nyerni színházunk számára *Bogdanoff Nataliát* a híres orosz táncosnőt néhány vendéglőadásra. Helyesen teszi az igazgatóság, ha kitünő vendégművészek föléptetése által is érdekességet igyekszik kölcsönözni a színháznak, mert alig hogy a melegebb napok beálltak, már is a nézők csekély szá-

máról kell rendszerint panaszkodnunk még akkor is, midőn érdekesebb darabokat adnak elő.

+ (Szoborműgyűlés.) Előkelő körökben hír szerint jelenleg honi szoborműgyűlés alakításának szépművészeivel foglalkoznak. Reméljük s kívánjuk, hogy az eszme mielőbb megtestesüljön. Csakis így lehet alapos reményünk, hogy Hunyady János, Mátyás király, Zrínyi Miklós s anyai dicső nagyjaink emlékét, e nagynevű ősközhöz méltó szobrok föllállításával örökíthetjük. Talán egy nemzet sem büszkébb őseire, mint a magyar, s mégis mit tett emlékek megőrzésére? Valóban itt volna már az ideje, helyrehozni az elmulasztottakat.

+ (Hazánkfia, Joachim hegedűvirtuóz) közelebb Londonban közreműködött az ottani philharmoniai hangversenyekben, s ez alkalommal Beethoven híres koncertjét adá elő. A londoni lapok a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak művész hazánkfia fölött. A „Daily News“ többek közt így ír: „Mi Beethoven híres koncertjét a legnagyobb élő hegedűvirtuózoktól hallottuk előadni, de Joachim mindnyájukat messze mögötte hagyja. Minden tulajdonával bír egy nagy virtuóznak; hegedűjének hangja páratlan erővel, teljességgel és szépséggel bír; technikája előtt a legnagyobb nehézségek gyermekjáték; játékának kifejezése a leghatalmasabb, legszenvedélyesebb; stíljé tele finomsággal, gyengédséggel és bájjal. Még a „szakálás bölcsék“ is el voltak ragadtatva a lelkesedéstől, és a taps a dühösséggig fokozódott.“ — Mint halljuk, virtuóz hazánkfia nemsokára minket is meg fog látogatni. Talán mi sem fogjuk őt kisebb lelkesedéssel fogadni, mint az angolok.

+ (A M. Sajtó somogyi levelezője írja), hogy Rabodon (Rimének birtokán) közelebb gazdag községet fedeztek föl. A község használata nálunk még nem igen van divatban; de a vaspályahálózat nagyobb kiterjedése, s a mindinkább mutatkozó fahiány lassankint erre is megtanít bennünket.

+ (Roppant szélvész) Török-Sz.-Miklóson folyó hó 3-án oly rendkívüli szélvész garázdálkodott, hogy a vaspályaudvarban négy üres malhaszekeret megindított, s oly erővel hajtott tova, hogy azok egy ökrösszekeret, mely a vaspályán éppen átakart haladni, izzé porrá zúztak.

Egyveleg.

+ Elköcsönzé Rektor uram Tiszteletes uramtól egyidőre a diák szótárt — dictionarium — Használat után visszaküldé Rektor uram Tiszteletes uramnak a szótárt a harangozótól, ki is ily szavakkal kézbesíté azt: tiszteli Rektor uram a Tiszteletes uramat, itt küldi a *disznó-jármot*; már tovább nem használhatja.

+ Egy német faluhelyen kárba mentek egy gazda ludjai. A kárvallott panaszt emelt, mire a falusi tanács összeült, az iránt, hogy mit tegyen, s mikép szerezzen a kárvallottnak elégtételt.

Két órai tanácskozás után határozottatott: „A ludak huszonnégy órára csakassanak be.“ Persze enni is kaptak.

+ Már megint részeg vagy? mondá D. főszolgabíró, Tobákos András kőművesnek. „Ha én részeg vagyok, de a folyamodásom nem részeg!“ felel a kőműves komolyan.

△ A „Borászati Lapok“-ban a következőt olvassuk. S... Gy... költő barátunk Gyöngyösön mulatván egy vegyes társaságban, hol egyik azt vitatta, hogy e német közmondást:

Wein auf Bier, das rath' ich dir:

Bier auf Wein, das lass' sein!

nem lehet ily talpraesetten magyarra fordítani. — Ő azt felelé, de igen! s mondá:

Bort a serre, idd egyszerre;

Sört a borra, hadd máskorra.

Színházi napló.

Péntek, maj. 14. Gyulai Ferencz ur második föllépteül: „Lignerolles Luisa.“ Dráma 5 felv. Dinaux és Legouvé után francziából fordította Tompa Imre. — A vidéki vendég érdemlett tapsokban részesült s a közönség kíváncsisággal várja további föllépését. A czimszerepben Latkóczyné tűnt ki, ez volt mindig legjelesebb szerepeinek egyike s jobban most sem játszaná senki.

Szombat, maj. 15. Bensa Károly javára: „Sevillai borbély.“ Vig opera 2 felv. Zenéjét szerzé Rossini. E gyönyörű vig opera, mindamellett, hogy jeles buffónk javára adatott, ma mérsékelt számú közönséget vonzott a színházba. Benzát kiléptekor zajos tapsokkal üdvözölték, mely tapsok előadás közben is több ízben megújultak. Ellingerné ma énekelte Rozinát először, még pedig igen kielégítőleg.

Vasárnap, maj. 16. „Vén bakkancsos.“ Eredeti népszínmű 3 felv. dalkokkal és tánczszal, Szigetitől. Szerző az önteremtette Friczit ma is oly remekül személyesíté, hogy önmagát multa fölül. A karzati közönség ma is híve maradt e jeles népszínműnek; de a földszint és páholyok pulikuma gyéren volt képviselve.

Hétfőn, maj. 15. „Szerelmes ördög.“ Ballet 5 felvonásban.

Kedd, maj. 18. „Don Juan, vagy: A köszobor vendég.“ Opera 2 felv. Zenéjét szerzette Mozart Amadé.

Szerda, maj. 19. Ole Bull utolsó hangversenye. Ezt megelőzte: „Szerlem és örökség.“ Vigjáték 2 felv. Szigetitől. A norvégiai hegedűkirály rendkívüli virtuozitását ezuttal még inkább bizonyítá be, mint előbbi két hangversenyében. Képes egyszerre három huron játszani, úgy hogy egy maga egész kis bandát képez. Ez este legnagyobb tetszésben részesültek a „magyar ábrándok.“ A közönség szünni nem akaró tapsokkal jutalmazá a művészt. A színház nem telt meg egészen csordultig.

Csütörtök, maj. 20. „Eszak csillaga.“ Opera 3 felv. Meyerbeertől.

Szerkesztői mondanivaló.

1953. Háromszék. L. M. „A néptanítók ügyében“ — jól irt czikk, de tárgyánál fogva egyházi gyűlés elé tartozik.

1954. Z. Z. Z. A mű el van fogadva; csupán a megjelenés idejéről nem mondhatunk bizonyost. Ha tudná ön, ama helyre hányan vannak abonnirozva. Szabad rendelkezését nem akarjuk gátolni.

1955. Hozzávaló bokrász, nenene! E vadász kiállítás alig értenék nálunk. Hát ezt érti ön, hogy: „Zsemle fehérke dagad?“ — „Hát Asszód, hogy mondja?“ — „Vajjon pödré-e?“ — Sajnálunk közös. — Ebéd és kirándulás igen hiányos.

1956. Lakszakállós. Ön azon 3 dolog mellé, miktől Fenyvesy K. szerint a jó katonának őrizkedni kell (korcsma, kártya, roz aszony), még öt olyat említ, miket keresnie, követnie szükség u. m. 1. tisztaság, 2. pontosság, 3. feltétlen vak engedelmesség, 4. (a huszárnál) jó lovaglás, 5. (háboru idején) hűséggel párosult vitézség. A „Képek a huszárelépből“ irójának bizonyosan nem lesz ezek ellen kifogása, sőt ama pontokat még nehányval meg is tudná toldani, mellyek között bizonyosan a lelki szükségeknek is kijutna illeendő részök. Csupán azt akarta állítani, hogy mind e jó tulajdonok multhatlan feltétele a fentebbi három dologtól való tartózkodás. Azért önk nem ellenkeznek; csak egymást egészítik ki.

1957. T. Földvár. Esuttal 3 ft. 27 kr. De talán több lapról van ott szó?

1958. Vetéssy F. Ön lapunk 18. számában azon hőbortos angol utazóról olvasván, ki gyalog akarja bejárni bizonyos idő alatt az egész földet, arra ajánlkozik, hogy 25,000 sterl. fontért vele megy mindenütt, megtudandó, ha vajjon gyalog megy-e? Csakhogy ön magyar léteire ez utat tisztességes ló hátán kívánja megtenni. — Megmondjuk neki, mihelyt találkoznak vele, addig is kívánunk — jobb mulatságot!

1959. Sz.-Fehérvár r. l. — A költséget nem sokalnok, ha kissé kimérintőbb tudomásunk volna a nyereendő miről. A tárgy érdekességét elismerjük; a többit ön szíveségére s belátására bízzuk. Tudósítása nyomán rögtön intézkedünk.

1960. Jász-Apati. A tagosítást érintő tisztán személyes érdeket illető czikk csu-

pán a „Nyilt tér“-en nyerhetne helyet. — A „dobszó“ kissé erős, s majdnem valószínűtlen. — A „századrész pénzi“ indítvány jelkéselt, miután az „uj krajczár“ nevezet van megállapítva. — Kérjük a viszonttalálkozást.

1961. Parodia. Még pedig Petőfi „Juhász“-ának parodiája. Az első strófa így volna:

„Még az arslán dühösen,

Térdig ér a lába,

Nagy a pincse, de nagyobb

Hetvenkedő szája.“

1962. Miért pityeregnek tovább is? Ugy van? miért pityeregne? Vigasztalja magát azzal, hogy „Hej huj, több is veszett Mohácsnál!“

1963. Ribizli Ferkének. Tudományos értekezés e thema fölött: „Ha az embernek csak egy lába volna, vajjon azt jobb, vagy bal lábának kellene-e nevezni?“ Már építik azt az akademiát, a hova az ily tudós értekezéseket rendes tagnak szokták — beküldeni. Addig is — nebukodozozzon az ur!

1964. A kalapom karimája. Se értelme, se formája.

1965. Emlékül P... sirjára. Nem oda, hanem vadaskertbe. A többi is — löni való.

1966. A külső széphez. Belsőit kérünk.

1967. Tört remények. A verselés meglehetősen ügyességre mutat, de...

1968. Miért kell az embernek élni? Kétszónban engedjen nekünk is egy kérdést: hogy hívják azt a dongó kis acélhangszert, mellyet Iezid zsidó ingyen ad két krajczárért? — Az adoma jó, de nem közölhető.

1969. S. D. ny. l. e. e. Sajnáljuk, hogy a jól választott sok idegen classicus költői mű fordítása nem sikerült jobban. Ma már szabatosabb, könnyebb kifejezésre képes nyelvünk s az igények a fordítás irányában is nagyobbak. Az eredeti versek közt legfeltűnőbbnek találtuk ez epigrammot:

„Tompa Mihály költőböz.

Tompa neved, költőnk! — műved nem az; ez csupa pompa;

Tompa lehet, kibe nem hat bé, mit versele Tompa.

Tollad szíven szur, vért nyit s egy vége se tompa...“

(A negyedik sor már nem kinyomatol való.)

1970. Fogaras. Még mindig nem lehetett.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetnap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	☉ Nap-		Izraelit. naptár	☾ Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Majus			Majus (ó)		Siván			
23 Vasárnap	CPánk. vas	CPánk.	11 EPánk.	4 17	7 36	10	3 80	2 2
24 Hétfő	Pánk. hétf.	Pánk. h.	12 Pánk. h.	4 16	7 38	11 Simon	4 41	2 17
25 Kedd	Orbán püsp.	Orb. Ger.	13 Pánk. k.	4 14	7 39	12	5 51	2 35
26 Szerda	Kánt. Ág. †	Ágoston	14 Iz. Kant. †	4 13	7 41	13 Sams.	7 2	2 57
27 Csütört.	Pazzi Magd.	Béd. Hil.	15 Pachomius	4 13	7 41	14	8 11	3 28
28 Péntek	Vilm. Germ. †	Vilmos	16 Gliceria	4 12	7 43	15 Mak. g.	9 13	3 51
29 Szombat	Maximin †	Izsák	17 Adronik	4 11	7 44	16 Sab.	10 6	4 34

Holdnegyed: ☉ Holdtölte 29-én 2 óra 29 perczkor délután.

TARTALOM.

A magyar Tempevölgy (folyt., egy arczképpel s két tájképpel). Jókai Mór. — Tyutyu és Czinka Panna. Lisznyay K. — A virágnak megtiltani nem lehet (folytatás). Balázs S. — Montenegró és Hercegovina (képpel). — Ki a mivel ember? — A ki fűt nem iltet, az ivadék és jó izlés ellen bünt követ el. Telekesi. — Ruganyos kerek. Maszák Hugo. — Az igazság ABC-je (vége). Bartók J. — Pünkösdi melléklet: A pünkösdi királynő. Dalmady Gy. — Várfalvai vár és templom. Orbók Ferencz. — Az első magyar általános biztosító társaság újabb határozata. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Mi ujság? Egyveleg. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.